

Előfizetési ár:

Egész évre	— — —	4 K.
Fél évre	— — —	2 K.
Negyed évre	— — —	1 K.
Egyes szám	— — —	20 f.

AZ ERDŐ

Hirdetések

egy hasábos garmondszedés milliméter soronként 10 fillérrel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj szedés másfélszerezes egységárral számítatik. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőnek az álláskezeslet és kínálat rovata rövid közlésekre díjtalanul áll rendelkezésre.

Szerkeszti:

BALOGH ERNŐ

m. kir. erdőtanácsos.

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szétküldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adatnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

- Erdei kaszálók és rétek javítása. (Enesei Dörner Béla.)
 Az égerfa haszna. (L—l.)
 A völgyzárók halászati hasznosítása. (Simonffy Gyula.)
 A vad fekvőhelyéről, illetőleg fészkeről. (K. M.)
 Gazdasági tanácsadó: Néhány szó a keltezésről. (Bászel Elek.) —
 Fontos-e a lisztetetés a méheknl? (Ignác Sándor.)
 Különfélék: Az Erdészeti Rendeleték Tára új évfolyamai. —
 Halálozás. — Hírek a hadbavonult kincstári erdőtisztekről. —
 17 hónap óta eltűnt segéderdő. — A fontainebleau-i erdő.
 Az «Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége» közleményei: Kérelem. — Nyugtázás. — Helyreigazítás.
 Változások az erdészeti szolgálat köréből.
 Előfizetési díjak nyugtázása.
 Szerkesztői üzenetek.
 Tárca. Érzések. (M. Hrabovszky Julia.)

Erdei kaszálók és rétek javítása.

A «többtermelésről», minden talpalatnyi földterület jobb kihasználásáról hallunk és olvasunk ebben a nehéz időben és a legtöbbször a szántóföldi termelés fokozását értik ezalatt, pedig a legelők és kaszálók meg a rétek fűtermésének fokozása — mely az állattenyésztés igen fontos érdekét szolgálja — szintén vele értendő, csak hogy míg a németek, a belgák, francziák, oroszok, olaszok már évtizedek óta besorozták a mezőjavítási munkákat a gazdasági kultúr munkák közé, addig nálunk ezzel a kérdéssel még kevesen törődnek. Miután «Az Erdő» t. olvasói között vannak elegenden, kiket ez a kérdés érint, sőt maguk is tulajdonosai valamely kaszáló- vagy rétterületnek, nem lesz érdektelen, ha az alábbiakban ezzel a kérdéssel foglalkozom, annál is inkább, mert a legutóbbi évek kétségbeejtő esős időjárása folytán sok ezer hold rétet öntött el és posványosított el a víz, tehát fűtermőképességét jelentősen megrongálta.

Nemcsak a jelzett állapotok miatt válik szükségessé az, hogy a hegyi kaszálók és a laposfekvésű patak- és vízmenti rétek följavításával és termőképesebbé tételével foglalkozzanak már egyszer a tulajdonosai, hanem az a körülmény is, hogy nálunk a «mezők» [értve ezalatt a legelőket, kaszálókat (az egynyiretű rétet hívják kaszálónak) és réteket] egyáltalában igen kevés és silány minőségű fűvet (szénát vagy sarjut) teremnek azért, mert

elhanyagoltak, gondozatlanok és róluk csak mindig viszünk és viszünk el, de neki soha semmit nem adunk.

Hogy a németek gazdák silányabb minőségű földjeiken nemcsak több gabonát aratnak, hanem még szénát is jelentősen többet visznek haza, mint mi magyarok a mi sokkal jobb minőségű földjeinkről, annak oka az, hogy jobban gondozzák, jobban trágyázzák és mivelik azokat, mint azt nálunk teszik.

Hogy a jó rétszénát nem pótolja semminemű más takarmány, azt nemcsak a vegyvizsgálatokból tudjuk, melyeknél számtalanszor bebizonyult, hogy a jól művelt és rendszeresen trágyázott talajon nőtt és jól betakarított és konzervált fiatal fűvekből álló rétszéná a korpáéval egyenlő, hanem tudjuk a régi praktikus állattenyésztő gazdáktól is, kik nem ismervén a mai kereskedelmi abrak-takarmányokat, rétszénával hízlalták meg állataikat és jobban is megbeesülték ezt a takarmányt, mint a maiak. Azt szintén tudjuk, hogy ha a falusi kisgazdának sok takarmánya van, akkor sok állatot tarthat, ekkor pedig sok lesz a trágyája is, így több lesz a termése, tehát több lesz a gazdasági haszna is. Nem lehet eléggé figyelmébe ajánlani a vidéki gazdának azt, hogy törekedjék ugyanazon területről nagyobb fűtermést elérni azáltal, hogy meglévő kaszálóit és réteit följavítva, a holdankénti átlagterméseit emelje és így a «többtermelés» elvének hódolva nemcsak magának szerez hasznot, hanem az ország — a haza — közgazdaságának tesz szolgálatot.

Ezekben a mai nehéz időkben mindenkinek ki kell vennie részét a haza szolgálatából. A fiatalok és a dereshajú családapák a lövészárokban véreznek, mi itthon maradtak tegyük meg a «frontmögötti» kötelességeinket azzal, hogy hódoljunk a «többtermelés» minél tökéletesebb elérésére szükséges munkák okos előírásainak.

Ha ma nem marad kultúrföld parlagon, kihasználatlanul és minden hold föld többet termel, mint eddig, úgy ellenségeink kiéhezethetési politikája csődöt mond és nem mi esünk az általuk ásott verembe, hanem — ők maguk.

A mennyire ezen cikk keretében röviden körvonalazni lehet, úgy az alábbiakban elmondom azokat a munkákat, melyek a kaszálók és rétek nagyobb fűtermésének elérésére véghezviendők lennének.

A mint a vidéken magam számtalanszor láttam, a

hegyi kaszálók és rétek legáltalánosabb hibája az, hogy túl vannak *mohásodva*, tehát a talaj felszínét nem nemesfűvek, hanem a moha és haszontalan gyomok foglalják el.

A moha olyannak tekintendő, mint a gyermek fején a var (a kosz), mely *tehát eltávolítandó*. A moha jelenléte annak a jele, egyrészt, hogy a talajban pangó nedvesség van jelen, másrészt, hogy a föld elsavanyodott, szellőzeten (mint a bezárt lakásban a penész), elsoványodott tápanyagokban szegény. *Nem elég tehát az, ha a mohás mezőt csak megfogcsoljuk*, mert ezzel nem segítünk, a moha pár hónap múlva újra visszatér és munkánk hiábavaló volt.

1. A moha irtására legeredményesebb, ha a *talajt meg trágyázzuk*, hogy tápanyagokban gazdagítsuk és ezáltal az ott elkényszerítetten élő nemes fűveket *erőre kapatjuk*. Legjobb, ha a mezőt trágyalével jól és alaposan megöntözzük (ősztől-tavaszig *higítatlanul* hordhatjuk reá), vagy pedig érett, apró, kevés szalmájú istállótrágyával betérítjük ősszel és ha a hó és eső már kilúgozta, tavasszal legerebélyezzük.

2. A mezőt élesre kovácsolt fogú és fadorongokkal jól megterhelt vasfogassal, vagy tárcsaboronával kora tavasszal (mikor még a föld nyálkás) keresztben, hosszában megműveljük úgy, hogy a talaj felszíne *feketévé* váljék, hogy a földet fölnyissuk, *szellőztessük*, a pangó nedvesség helyébe a napfénynek és levegőnek a talajba való bejutását elősegítsük.

3. Ha tehetjük, úgy kat. holdanként 250 kg. *Thomas-salak* műtrágyát szórjuk el a talajra a *fogcsolás* előtt (vagy közben), hogy a talajt tápanyagokban gazdagítsuk. Most a háború alatt nem igen juthatunk ehhez a műtrágyá-

hoz, de, ha a béke áldásos korszaka beáll, úgy azt tanácsos lesz későbbi időben is megtennünk azért, mert az állati trágyával a növények tápanyagszükségletét még nem tudjuk teljesen pótolni.

4. Miután a t. olvasók legtöbbje fával tüzel, úgy figyelmükbe ajánlom, hogy a *fahamunak nagy káli-tartalma* lévén, az kitünő trágyául használható föl a mezőn, mivel a mezei fűvek (a herefélék, a takarmányrépa, dohány, stb.) igen hálásak a káli adagolásáért. A fahamut tehát hordjuk ki, úgy a hogyan az van a mezőre és szorjuk ott széjjel az őszi beálltával vagy a tavasz kezdetén a fűnöves megindulása előtt.

5. Az így megmunkált mezőre vessünk fűmagvakat, hogy ott a némes, ízletes és tápláló fűféléket és a mezei hereféléket *beteleplethessük*. A jó alaposan összevissza fogcsolás tehát a régi sűrű gyepzet *fölhasogatása ne ijessze meg a tulajdonost*, mert a pokróczszerűen összefonódott vékonyszálú gyökérzetet *meg kell nyitni*, hogy kellő eredményt érhesünk el. A hasogatások, mélyebb karczolások igen gyorsan benőnek és a helyükön új növényi élet fakad, tehát ne higyük azt, hogy kárt okoztunk vele. A meglévő gyepen a fűmag fölülvetését *azonban csakis abban az esetben ajánlom, ha a gyep oly alaposan összevissza van hasogatva, hogy a fűmag a gyökérszálak között tényleg a földbe belejuthat, tehát kicsirázhat*, máskülönben fönnmarad, nem kap ágyat és nem csirázhatván ki, a munkát hiába végeztük és pénzünket kidobtuk. Ilyen fölülvetésre csakis azok a magvak alkalmasak, melyek simák, súlyosak és gömbölyűek (mint a herefélék, a réti komócsin magva), vagy igen aprók (mint a rétipérje, tarackos tippanfűvek magva), tehát a

TÁRCZA.

Érzések.

Irta: M. Hrabovszky Julia.

— Pista! — mondta a doktorné egy nappal elutazásuk előtt az urának — érzem, hogy nem állom ki azt a műtétet, belepusztulok... nem jövök vissza a szanatóriumból...

— Minő gondolat!

— De igen... érzem és... és szeretnék előbb kibékülni Máriával.

— Máriával?

— Igen, Máriával... már írtam is neki, itt a levél, küldd át hozzá, kérlek, azonnal.

— De... én igazán nem értem...

— Meg fogom neked magyarázni, de csak miután a levelet átküldted... Siess, kérlek.

És mivel a doktor még mindig habozott, a felesége mélabús hangon tette hozzá:

— A halálra ítéltnek is teljesítik utolsó kívánságát!

— Nem szeretem az ilyen beszédeket! — pattogott a doktor, hogy meghatottságát palástolja és kisietett a levéllel.

Mikor kisvártatva bejött, nagyon felindulnak lát-szott, az arca könnyedén ki volt pirulva, a szemei szokatlanul fénylettek.

— Nos? — kérdezte, nyugodtságot erőltetve — megmagyarázod végre?

Az asszony hosszan, fürkészően pihentette férjén a szemeit és gondolta: «Tehát nem csalódtam... Mária nem közönyös előtte... már pusztán a gondolat, hogy találkozni, beszélni fog vele... felizgatja őt... Oh, okos, nagyon okos voltam, mikor olyan kiméletlenül szakítottam Máriával, elvágtam köztük minden fonalat...» És hangosan így szólt:

— Bocsánatot fogok kérni Máriától, igazágtalanul bántam vele. Ő nem érdemelt tőlünk ilyen bánásmódot. Mária a legnemesebb nő a világon!

— Mindig mondtam én ezt neked! — felelte élénken, csillogó szemmel a férj — és csak a te örült féltékenységed volt képes...

— Nem!... nem a féltékenységem! — vágott közbe a feleség határozottan — nekem igazam volt a múltban, jól tettem, hogy eltávolítottam őt a körünkből... megőriztem családi tűzhelyünk nyugalmát... Mária nem volt közönyös előttem... Ne... ne szólj, kérlek... engedj kibeszélnem magamat... Mária nem volt közönyös előttem... a legjobb úton voltál, hogy beléje szeress

földbe belejuttathatók. A polyvás, könnyű, szálkás fűmagvak tehát, melyek fönnakadnak, a mezők «fölülvetésére» nem alkalmasak, ezek csakis «teljes vetésre», azaz akkor alkalmazandók, ha felszántott talajon új rétet vagy kaszálót vagy legelőt létesítünk.

Hogy a fölülvetett magvakat ismét alaposan be kell fogasolnunk a talajba és jó még meghengerezni is, — azt talán szükségtelen kiemelni.

A mezők másik általános hibája tapasztalataim szerint azok elgyomosodása vagy eltüskésedése. Miután ezek mind mélyen gyökerező növények, a kiirtásuk már csakis a terület felszántása által legeredményesebb úgy, hogy 2—3 évig ott kapásnövényt termelünk, hogy a kapálás által azokat kiirthassuk és ha a föld kellőleg kitisztult, úgy alapos megtrágyázás után «teljes fűmagvetéssel» új mezőt állítunk be. Ezt tartom a leghelyesebb eljárásnak és ezzel is értem el az államsegélyes rét és legelőjavítási munkálataim alatt a legszebb eredményeket. Ajánlom is ezt a követésre a t. olvasóknak.

A legutóbbi években legtöbb bajt okozta az esős nedves időjárás, tehát a terület túlságos elnedvesedése folytán a laposfekvű rétek és legelők elposványosodása.

Ez ma milliókra menő károkat okozott az országban, mert vannak mezők, hol már két év óta nem lehet a mezőket hasznosítani, a régi gyepek pedig kirothadva, ma sás és káka ütött ott tanyát, hol azelőtt szép rendeket vágott a kasza.

Nagy közgazdasági érdekünk tehát, hogy az ilyen elposványosodott mezőket az idén tavasszal «úgy a hogy» a víztől mentesítsük és a mint annyira megszikkadtak, hogy rajtuk a legegyszerűbb munkákat elvégezni lehet:

olyan füvekkel telepítsük be, melyek a nedvességet nemcsak kiállják, hanem még a «dávvizet» is kedvelik (természetesen, ha már kinőttek és megerősödtek). Szerencsére van elég olyan nemes fűfélének, mely erre a célra kiválóan alkalmas, tehát a nedves mezők fölülvetésére már azért is fölhasználhatók, mert a vízállásos területeken képesek leszünk annyi porhanyó talajt fölfogasolni (a víz eltakarodása után), hogy még a polyvás, szálkás fűmagvakat is lehet fölülvetésre alkalmazni.

Ne nézzünk most arra, hogy az ilyen helyeken nem lehet tökéletes munkát végezni, hogy a vetéssel a nyár elejére is betolódunk (ha a víz későn tud csak eltakarodni), a főszempont az, hogy a magvakat a földbe beléhozzuk, hogy azokból minél nagyobb százalék tudjon kiesirázni és hogy minél előbb tudjuk hasznosítani a fűtermés által az eddig kihasználatlanul maradt területet.

Az ilyen nedves terület másféle növényvel úgy sem hasznosítható, mert csak a fűfélék azok, melyek az elöntést állják és a talaj nagyobb fokú nedvessége mellett sem pusztulnak ki.

Alább megnevezem azokat a mezősi növényeket, melyek erre a célra kiválóan használhatók. Most csak azt jegyzem meg, hogy az ily fűféléket «egymagukban» nem szoktuk a mezők javításánál vagy új mezők létesítésénél alkalmazni, hanem mindig többféle hasonló fajtát a talaj összetétele szerint, mint «fűmagkeverékeket», mert a tudományos és gyakorlati tapasztalatok szerint ez így helyesebb és nagyobb termés elérésére is célravezetőbb.

A fűmagkeverékek a talaj fekvése, összetétele, minősége, trágyaerőssége, azután a mező célja (rét, vagy legelő) szerint tudományos alapon lesznek összeállítva

komolyan, végzetesen... A mi elmúlt, az elmúlt — folytatta a beteg nő átlátszó, fehér kezével könnyedén legyintve — és e komoly pillanatban, élet-halál között lebegve, majdnem örülök ennek, mert így... könnyekben belemégsz majd terveimbe...

— Mit szándékozol? — kérdezte az orvos elfojtott hangon.

— Anyát keresek a gyermekeimnek, hitvest a férjemnek!

— Teréz!

— Így van!... Ne csodálkozz szavaim fölött, hosszú, álmatlan órák, kínos töprengések szülték azokat. Sok könnyembe, lemondásomba került, a míg odáig jutottam, hogy önzetlenül tudjak gondolkozni a jövőtök fölött. De végre is beláttam, hogy egy férfi a te korodban, negyven évvel, nem maradhat özvegyen. Ha meghalok, meg fogsz nőszülni, már azért is, hogy anyát adj kiskorú gyermekeinknek... Ez esetben pedig kitünőbb nőt, olyant, a ki az én szellememben tudja nevelni a gyermekeket, a kiből teljesen megbízhatnám, Márián kívül senkit sem tudok... Ezért akarok kibékülni Máriával... a te utaidat akarom egyengetni.

— Ez örültség! — kiáltott fel izgatottan a férj. — Te élni fogsz, semmi szükség, hogy...

— ... kibéküljek Máriával? — kérdezte a feleség.

— Ezt nem mondom. Jól teszed, hogy kibékülsz vele, mert igazságtalanul, önzően bántunk azzal a szegény leánnyal, elégtétellel tartozunk neki. Békülj ki, de minden mellékgondolat nélkül. Verd ki a fejedből a halál-sejtelmeket. Sok asszony átesett már azon a műtéten, te is kiállod és utána újra felvirulsz!...

— Adja az Isten!... de ha mégis meghalnék...

A kutyák ugatni kezdtek az udvarban, a kavicson léptek nesze hallatszott.

— Ez Mária! — szólt az asszony. — Egyedül szeretnék lenni, mikor érkezik.

A doktor szó nélkül besuhant a mellékszobába és alig tünt el, a másik ajtó küszöbén már megjelent Mária. Erőteljes, juniói alakú barna leány volt, inkább érdekes, mint szép, csak a szeme volt rajta rendkívüli. Nagy zöldes-barna, hosszú, sötét pilláktól árnyalt, titokzatos szemek, melyekből erős intelligencia, bizonyos hipnotikus erő sugárzott, mintegy vonzotta magához a lelkeket. Tojásdad arca fehér volt, minden pir nélkül.

— Mária! Mária! — kiáltott párnái közül a doktorné és hívólag tárta feléje a karjait.

Mária egyenes léptekkel, komolyan sietett az ágya mellé.

— Hivattál... itt vagyok! — szólalt meg csengő, alt hangján. — Mivel szolgálhatok?

és a holdankénti mennyiség kiszámítva. Az ilyen fűmagkeverék «receptek» szerint ki-ki kiszámíthatja magának, hogy miből? mennyi? magra lesz szüksége és a magvakat megbízható magkereskedésben beszerzi, külön-külön esomagoltatja minden egyes fűmagféléit és odahaza ő maga keveri őket össze úgy, a mint azokat elveti, azaz külön keveri és veti a gömbölyű, súlyos, sima magvakat és ismét külön a polyvás, szálkás, könnyűeket és a táblán egyiket keresztben, másikat hosszában kézzel gondosan elszórja, azután hátára fektetett fogassal, a porhanyóra, apróra, finomra (kertileg!) elmívelt földjén bekeveri sekélyen a földbe, hogy az apró magvak mélyre ne kerüljenek.

Miután a fűmagvak ára manapság magas, így jó lesz előbb árjegyzéket szerevve a költségek felől tájékozódni. A költségek apasztása miatt azt ajánlom, hogy a miatt ne ijedjünk meg, mert a beállítási költségek mellett vegyük számításba, hogy a fűből, a szénából készült tej, lús, zsír, gyapjú, izomerő (lónál, ökörnél) is drága ma, tehát a költségek kifizetik magukat.

Ajánlanám azonban azt, hogy azon okosan gondolkodó olvasók, kik erre a munkára magukat elhatározzák, úgy segítsenek magukon, hogy ha már a költségeket viselni nem volnának képesek, akkor ne az egész területüket vegyék munka alá, hanem $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ holdas darabot és az azon termelt fűvet magnak megérlelve, abból szerezzék meg maguknak a többi terület bevetéséhez szükséges magvakat.

Viszont azt is figyelmeztetnem akarom, hogy kevesebb magmennyiséget nem tanácsos az általam jelzettnél egy bizonyos területre vetni, mert, ha a kellő sűrűsége nem

lesz meg a vetésnek, úgy abból nem lesz jó mező, mert a gyomok befészkelik magukat és a kényesebb nemesfűveket elnyomják.

Az alábbiakban laposfekvésű, nedves talajú rétek létesítéséhez (teljes vetés) közlök néhány fűmagkeverék «receptet» (melyek főlészántott területen új rét létesítéséhez alkalmazhatók).

A ki hegyvidéki kaszálóját, vagy laposfekvésű rétjét csak «fölvetéssel» akarja megjavítani szántatlan földön, vagy pedig másféle fekvésű és talajú helyen új mezőt akar létesíteni («teljes vetéssel» a szántott földön), annak kérdésre — az ügy érdekében — szívesen adok útbaigazítást «Az Erdő» szerkesztősége útján, örülni fogok, ha fölhívásomat meghallgatják és tanácsaimat — úgy saját érdekeikből, mint hazafias cselekedetből — követni fogják.

Nedves talajon új rétek létesítéséhez az alábbi «receptek» ajánlhatók:

1. *Nedves homokos talajon.* (A fűmagmennyiség kataszt. holdakban van kitüntetve.)

koreshere	3·0 kg.
régi ecsetpázsit	4·5 «
sovány perje	2·0 «
vörös csenkesz.....	3·0 «
taraczkos tippán	1·5 «
k. holdanként összesen ..	14·0 kg.

2. *Nedves vályogtalajon:*

koreshere.....	3·0 kg.
nádas csenkesz	12·5 «
vörös csenkesz.....	6·0 «

— Látni akartalak, Mária... mielőtt meghalok! Nézd, minő nyomorult vagyok! Holnapután már a bonczasztal márványán fekszem... talán örökre hidegen... Mária, bocsáss meg nekem!...

Mária titokzatos szemei megteltek könnyekkel... a szájalom könyeivel.

— Már régen megbocsájtottam neked!

— Igazán?— kiáltott fel a doktorné örömmel. — Te megbocsájtottál! Óh, erről reád ismerek! A te nemes, mindent megértő szívedre! Beláttál a lelkembe... kiérezted, hogy a viselkedésem nem támadás, de védekezés volt... örült, alaptalan féltékenység, megengedem, de a boldogságomat féltettem, azt kellett megvédenem!

— Csak az fájt, hogy nem bíztál bennem — szólt Mária szelid szemrehányással. — Feltehetően rólam olyan aljasságot... feltehetően rólam, hogy feldülni akarjam másnak a boldogságát?...

— Ezt sohasem hittem és benned megbíztam, erre esküszöm! De nem bíztam Pistában, félttem a bűvérődtől, melynek hatalmát én is éreztem, pedig asszony vagyok! Tudod, hogy senkivel sem barátkoztam a környékbeli asszonyok közül, nemcsak azért, mert ezek az üres, léha, csacska asszonyok untatnak, de főleg mert félttem tőlük... féltettem az uramat. Óh, nem egy közülük szívesen elkezdett volna Pistával; a «szép doktor»-ra, mint itt az

uramat nevezik, nem egynek fájt a foga! Ezért kerültem minden intimitást e nőekkel, kerültem minden asszonynyal, mert az alkalom szüli a tolvajt, mint mondják. De veled egészen másként volt. Mikor először megpillantottalak, fekete gyászruhában, olyan végtelenül komolyan, szerényen és lemondólag, daczára, hogy fiatalnak, szépnek láttalak, százszorta szebbnek az idevaló cifra libáknál, egy pillanatig sem félttem téled... csak szerencsétlennek láttalak...

— Az is voltam nagyon... egy egészen más világból, más környezetből kerültem ide, ebbe a csendes, eldugott fészekbe, a szerény tanítónői állásba, a mi szerencse volt akkori kétségbeejtő helyzetemben, mert kenyeret adott, de mégis minő rettenetes ellentétben állott egykori fényes álmaimmal!

— Ezt azonnal kiéreztem nálad. Külsőd, megjelenésed, egész lényed elárulta, hogy nem egy falusi tanítónő hivatalának betöltésére születtél...

— A te házad oázis volt nekem, a te szereteted, jószágod átsegített az első pillanatok nehézségein. Ezt sohasem felejttem el neked és ezért tudtam neked később olyan könnyen megbocsájtani!

— Édes... édes... — dadogta a beteg — ha tudnád, minő boldoggá tesznek a szavaid! Tehát nincs köztünk többé semmi félreértés? Ismét a régi, jó barátnök vagyunk?

taraczkos tippan.....	1·5 kg.
taréjos cincor	2·0 «
k. holdanként összesen ..	25·0 kg.

3. Nedves agyagtalajon :

korshere	3·0 kg.
nádas csenkesz	12·5 «
réti komócsin	2·5 «
taraczkos tippan	2·0 «
tarajos czinezor	2·0 «
k. holdanként összesen ..	22·0 kg.

4. Nedves szikes talajon :

sziki herék	2·5 kg.
fehérhere	0·5 «
szarvaskerep	0·5 «
réti ecsetpázsit	3·5 «
glycaria distans	6·0 «
taraczkos tippan	2·0 «
k. holdanként összesen ..	15·0 kg.

5. Nedves tőzegtalajon :

fehérhere	1·0 kg.
korshere	1·0 «
szarvaskerep	0·5 «
réti komócsin	3·0 «
nádas csenkesz.....	4·5 «
taraczkos tippan	2·0 «
réti ecsetpázsit	2·0 «
sovány perje	1·5 «
vörös csenkesz	2·5 «
k. holdanként összesen ..	18·0 kg.

Enesei Dorner Béla.

Az égerfa haszna.

Az égerfának csekély erdészeti jelentősége van; fája puha, könnyen korhad s csakis víziépítkezéseknél, hol állandóan víz alatt van, tartós; különben fodros fáját az asztalosok és esztergályosok is használják, tűzfáját pedig, mely szép lánggal ég, a pékek kedvelik.

Nálunk három fajtája van elterjedve: a korán tavasszal mézgéval bevont, visszásan tojásdad levelű mézgás éger (*Alnus glutinosa*), a tavasszal lágy szőrökkel bevont s fonákján kékesszürke, tojásdad levelű hamvas éger (*Alnus incana*) s a havasi éger (*Alnus viridis*), melynek levele hasonlít a hamvaséger leveléhez, azzal a különbséggel, hogy kisebb s fonákján nem kékesszürke, hanem világoszöld s míg a két előbb említett a termőhelyhez mérten kisebb-nagyobb fává nő, a havasi éger csak bokorrá fejlődik. Az égerék sarjadzó képessége igen erős s ledöntés után nemcsak a tuskótól, de a sekélyen szétterjedő gyökerekből is sarjadzik. Az égerfák általában leginkább a nedves, üde talajokat kedvelik, de azért a hamvas és havasi éger szárazabb hegyoldalokon is nagy területeket szokott elfoglalni. Itt, a hamvas égert nem szívesen látjuk, mert nemesebb fanemek helyét foglalja el s erős sarjadzása miatt nehezen pusztítható.

Legszívesebben látjuk azonban a mézgás és hamvas égert vizek mellékén, hisz velük a nedves, vizenyős, sőt tőzeges talajt is képesek vagyunk beerdősíteni és hasznosítani. E faszegény és egészségtelen vidékeken az éger nagy nedvességzívó és elpárolgatóképességével a talajt szárítja, nemesebb fanemek későbbi befogadására alkalmassá teszi, egészséget terjeszt s tűzfát is szolgáltat.

— Én az vagyok — felelte Mária szilárdan.

— Ölelj meg, Mária — szólt Teréz és másodízben tártá karjait barátnője felé és Mária most már szeretettel borult barátnőjére. A két nő könnyei egybefolytak, szótlannul sírtak együtt egyideig; de a kibékülés könnyei jól estek mindkettőjüknek.

— Nagyon boldoggá tettél, Mária, — kezdte aztán a doktorné — nyugodtabban fekszem majd a márványasztalra. Most már teljesen elkészülve megyek végzetem elé... azaz még előbb meg kell ígéred valamit...

— Parancsolj!

— Megcsináltam a végrendeletemet... reád azt hagyom, a mi előttem ez életben a legbecsesebb volt: a gyermekeimet, a férjemet... úgy-e, szeretni fogod őket?

— Nem értelek!

— A gyermekeim miatt könyörgöm hozzád főleg. Csak te, egyedül te tudnál engemet náluk helyettesíteni, szeretted őket, jó gyermekek, nem fog nagyon nehezre esni ez a három gyerek neked, a kinek annyi nevetlen csürhe van a kezéd alatt.

— De hát mit kívánsz tőlem tulajdonképpen?

— Azt, hogy ha meghalok, nőül menj az uramhoz és anyja légy a gyermekeimnek.

Mária nem felelt. Meglepetve, majdnem megdöbbenve nézett Terézre.

— Te nem felelsz? Félsz e feladattól? Óh, Pista a legjobb ember a világon és a gyerekek szófogadók, szeretni fognak... Nagyon boldog voltam... a boldogságomat hagyom reád.

— Köszönöm belém helyezett bizalmadat — szólalt meg végre Mária bizonyos zavarral — és a reám ruházott feladat egyik részét el is fogadom: a gyermekeid mellett hűségesen ki fogok tartani. Örködni fogok felettük, szóval-tettel támogatni fogom őket, ha erre szükség lenne. Hiszen itt lakom a közelükben és ígérem neked, esküszöm, ha úgy kívánod, hogy minden szabad perezemet nekik fogom szentelni, de a mi a második pontot illeti, e tekintetben nem tehetek ígéretet neked!

— Nem akarnál a Pista felesége lenni? Miért? Mi okból?... — kérdezte a doktorné tágra nyílt szemekkel, ámultan.

— Mert nem szeretem őt, nem szeretem úgy, hogy a felesége tudnék lenni — jelentette ki Mária hidegen és a hangjának most bizonyos éle volt. Mintha valami elégtételféle csengett volna ki abból, mintha azt mondta volna: «Lásd, a férfi, a ki miatt vérig sértettél, a kit most ide kínálsz nekem, nem kell! Sohasem gondoltam rá!»

— Meg fogod őt szeretni, ha a felesége leszel, lehetetlen őt meg nem szeretned, ő szép, jó és gyöngéd.

De nemcsak a pangó vizekkel való küzdelemben van segítségünkre, sőt sokkal áldásosabb a védelme mindenütt ott, a hol a vizek eleven erejével kell küzdenünk s azok rombolása ellen védekezniük.

A havasi legelőkön tudvalevőleg minden télen óriási, több méteres hótömegek esnek; tavasz felé, mikor az első melegebb napsugarak áthatják, megpuhítják ezeket a hótömegeket, nem kell egyéb, mint hogy valamely ferdén fekvő sziklalapon, melyet a nap fokozott mértékben melegít, egy kicsiny lapdányi hógöngyöeske leváljon és gurulni kezdjen; a esekély hólapda, melyre gurulása közben mind több és több olvadó hó tapad, rövid idő alatt lavinává növekszik, mely elemi erővel az útjába eső sziklatömböket leszakítja, óriási fákat, mint gyenge gyufaszálakat tövestől kirángat, összetör s a sárral vegyes, piszkos, havas tömkelegbe ragadva, a völgybe zúdít, hol mindent, a mi útjába esett eltemetve, még a völgy patakjának folyását is elzárja. Az azelőtt szerényen folydogáló ér jelentékeny tóvá duzzad s addig gyűjti a lavina mögött erejét, míg végre azon léket ütni s medrét egyre szélesebbre és mélyebbre rágva, a völgyön lefelé menekülni képes. S ime a gyenge havasi éger, mely a havasok aljának meredek lejtőit sűrűn benövi, melyet a hó, mint esküdt ellenségét fiatal korában a földhöz nyom, de az, habár a nyomás miatt tövében a lejt irányában görbül, fejét daczosan emeli fel s 3—4 méternyi magasra megnőve, a lavinát akkor morzsolja szét apró részekre, a mikor a nagy kártevő még gyereknyi erővel semminék és senkinek sem árthatott.

A havasi éger nem egyszer túlnagy területeket foglal el a havasi legelőkben, de azért oktalanság volna kiirtani, mert a lavinák feltartóztatásával s illetve szétmorzsolásával sokkalta jelentékenyebb hasznot hajt, mint annak a

legelőnek az értéke, a melyet elfoglal. Különben a havasi éger ritka lombozata alatt, bár gyér és nem olyan tápláló, de finomszálú fű nő, melyet a juhok, mint a sűrűbe bejutható kisebb állatok, hasznosítanak; tehát a benőtt terület mint legelő sem vész el teljesen.

Nagy összefüggő havasi égeresek helyén minden veszedelem nélkül úgy szaporíthatjuk a legelőt, hogy menedékesebb helyeken, kisebb üstökben, vagy sorokban a havasi éger kiirtjuk; nagy, összefüggő területeken irtani nem szabad. Erdészetiileg az ilyen havasi égereseket úgy is hasznosíthatjuk, hogy éppen csak a fa részére szükséges kis foltokat kiirtva, ezirbolyafenyővel telepítjük be.

Később, tavasz nyíltával rohamosan kezd olvadni a hó, piszkos, zavaros áradat, jéggel, hóval, nagy kövekkel vegyesen, zúgva, bőgve rohan a völgyön lefelé, mosná, rontaná a partokat, a partok mentén minden mívelhető földet hordalékkal árasztana el, ha a patakok partjain, a hegyek közt a hamvas éger, lentebb pedig a mézgas éger őrt nem állanának. A zavaros vizet, hogy termékeny iszapját lerakhassa, átengedik, de egyéb hordalékot, mely kárt okozna, fentartanak.

Így lesz a kevésre becsült, gyenge, törékeny éger, a pangó, poshadó, betegséget terjesztő s a magasabb hegyekről fékeveszette rohanó, mindent elnyeléssel fenyegető vizek ellen oltalmazónk.

L—l.

A völgyzárók halászati hasznosítása.

Irta: *Simonffy Gyula.*

(Folytatás.)

A westfáliai völgyzáróknál a vizsgálat tárgyai a következők voltak:

A vízszin ingadozása. A völgyzárók rendeltetéséből

Mária a kezével elutasító mozdulatot tett:

— Ne beszéljünk róla, kérlek... előre is kijelentem, hogy elutasító válaszom nem a személye ellen irányul, mert minden férfivel szemben így járnék el. Megfogadtam, hogy sohasem megyek férjhez!

— De miért? Sohasem szóltál erről nekem.

— Mert mindegyikünk őriz a szívében egy édes, vagy szomorú titkot, a mi kizárólagosan a sajátja, a miről senkinek sem szól. Nekem is megvan a magamé és ez tiltja a férjhezmenetelemet... egyébként azonban mindenben számíthatok reám. A míg oda leszesz a szanatóriumban, ide jövök a gyerekekhez, velük leszek, viszem a háztartásodat. Visszatértem örömeire felkoszorúom a házat, veletek örülök... Mert te nem fogsz meghalni, ezt érzem! És gondold meg, minő boldogan fogunk élni együtt ezentúl... A féltékenységnek még árnya sem kísértet többé köztünk ezután!

Mária olyan meggyőződéssel beszélt barátnője biztos felgyógyulásáról, hogy annak halálsejtelméi egyszerre tovatűntek. Most már ő is rózsás színben kezdte látni a világot. Igen, ő meggyógyul, minden jórafordul és e megpróbáltatás által egy hű, igaz barátnővel lett gazdagabb.

Tapsolt örömeiben és vígan kiáltotta:

— Pista, Pista! Je hamar!

A doktor azonnal benn termett és kissé csodálkozva nézte a boldogan összeölelkező, félig síró, félig nevető barátnőket.

— Jer, — folytatta Teréz örömmel — esőkd meg Máriának mindkét kezét, megígérte, hogy a gyerekekkel marad, a míg én a szanatóriumban leszek.

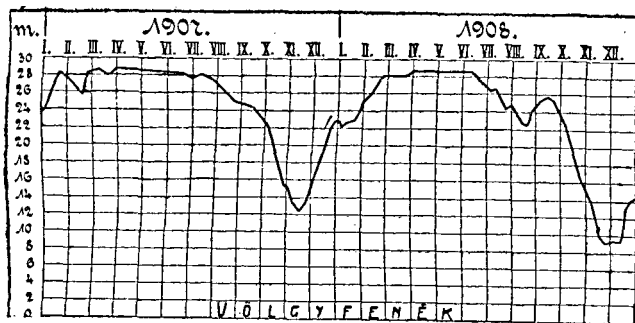
A doktor kissé zavartan közeledett a Teréz karjaiból kibontakozott, egyenesen álló Mária felé. A leány sohasem tűnt fel előtte szebbnek, kívánatosabbnak. Fehér arca az izgalomtól könnyedén ki volt pirulva, nagy, titokzatos szemében könnyek csillogtak, nagyon piros ajkai kedvesen mosolyogtak. Sápadtan, dobogó szívvel, elfogultan, mint egy völgyény közeledett Pista a leányhoz és a keze remeggett, mikor a Mária keze után nyúlt, hogy azt ajkaihoz vigye; de a csók, a mit forró ajkai arra tapasztottak, talán hosszabb, forróbb volt, mint az a helyzethez illett.

Mária önkénytelenül összerendezte, mint a virág egy forró légáram érintésére.

Aztán lehetőleg elfogulatlanul, elég jó hangulatban beszélgettek még egy ideig a másnapi elutazásról, elrendezni való ügyekről és Mária azzal távozott, hogy estefelét újra átjön.

A doktor kikísérte. Alig zárult be a betegszoba ajtaja,

következik, hogy a vízállás rendkívüli ingadozásokat tüntet fel. Nagy árvizek erősen emelik a vízállásokat, míg a nyári szárazság idején sok vizet kell veszíteniök. Általában egyenlő rendeltetés és időjárási viszonyok mellett a vízállás a csapadékmennyiséggel áll egyenes arányban. Amint az 1. képen látható diagrammból kitűnik, a Hasper völgyrázó vízszinmennyisége márczius-

1. ábra. A «Hasper» völgyrázó vízszinének ingadozása. Thienemann után.

július hónapok között volt a legnagyobb, november-decemberben a legkisebb.

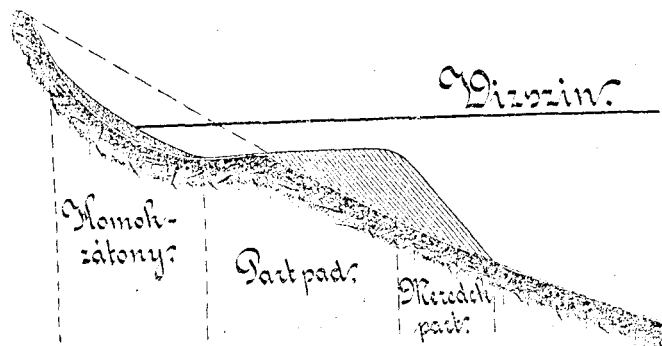
Egészben véve a többi fent elősorolt völgyrázó vízsziningadozása is hasonló görbét mutat. Hogy a völgyrázó esetenként milyen óriási mennyiségű vizet tudnak felvenni arra nézve érdekes adatokat közöl Eberts titkos kormánytanácsos (Kassel). A Wupper völgyrázó pl. 1909. év február 3—6. között 5.669,500 m³ vizet tartott vissza. Ilyen esetekben előfordul, hogy a vízállás 3 nap alatt 11—12 m-t is emelkedik.

A völgyrázóban tapasztalható vízsziningadozások-

nak halászati szempontból fontos következményei vannak:

1. A völgyrázóknak a függőleges parttagozódása hiányos, illetőleg annak parti (litoral) zónája hiányzik.

Hogy ezt a meghatározást jobban megérthessük, fordítsuk figyelmünket a természetes tavak partképződésére és tagozódására.

2. ábra. Völgyrázó partjának alakulása. Thienemann után.

A természetes tavak parttagozódásában, mint az a 2. ábra mutatja, 3 övet (zónát) különböztethetünk meg.

A zónák keletkezése úgy magyarázható, hogy azt erős hullámmás meglatítja, letördeli, szétporlasztja a meder peremének szilárd talaját, a durvább részek a parthoz közelebb, a finomabbak a hullámmás víz által a tó közepe felé sodortatnak és fokozatosan lerakódnak.

Az ábrán feltüntetett parttagozódást minden természetes tónál megtaláljuk ott, ahol a tó vízszinmagassága körülbelül állandó. Legfontosabb része a partnak

az orvos arcza aggodalmas kifejezést öltött, Mária megijedve nézte elborult arcát:

— Teréz állapota nagyon súlyos? — kérdezte ijedten.

A doktor komolyan bólintott.

— De csak van remény?

— Alig — felelte a férfi eltorzult arczezal.

Az üveges tornácra értek, melyről kiláttak a virító rózsabokrokkal teli, déli napsütéses kertre. Fehér pillangók röpködtek a tarka virágok fölött, méhek döngöcséltek a napfényben, de azok ketten odabenn csak a halál fenyegető árnyát látták.

— Szegény szegény Teréz... szegény barátom — szólt Mária elfojtott hangon és könnyekkel megtelt szeméit kimondhatatlan kifejezéssel szegezte a férfira.

A leány hangja, részvéte egyszerre végtelen önszánalmat ébresztett a doktorban. A szíve elfacsarodott, kínos érzés szorongatta és mintegy támaszt keresve, talán önkénytelenül ragadta meg Mária karját és dadogta:

— Oh, Mária... Mária! Minő rettenetes pillanatok előtt állok!

Ujjai görcsösen, vaskapocsként nyomultak a puha leánykar fehér húsába. Mária majdnem felszisszent fájdalmában, de fizikai fájdalmát elhallgattatta a lelki kín, a mit e pillanatban teljes lelkéből megosztott a szenvedő

férfival. Aggodalmas, fájdalmas tekintetük összekapcsolódott és egy pillanatig így álltak némán, egyesülve a szenvedésben.

A doktor keze még mindig vaskapocsként tartotta a leány karjait, de Mária már nem érzett fájdalmat, csak valami édes, zsibbasztó érzést, a mi lassan átjárta egész valóját. A pillanat hatása alatt mintegy megbénult, nem mert, nem tudott mozdulni, nem tudta a szemét levenni arról a fájdalmas férfiarcra, a mit talán e pillanatban először látott szépnek. Sajátságos varázs alatt álltak mindketten.

Mária csak akkor tért magához, mikor a szőke férfi arcából tovatűnt a kinteljes kifejezés és a ráfüggesztett kék szemek hirtelen fellángoltak. Megijedt, mintha tűzcsóvát látott volna hullani száraz szalmakazalba... és a karját hirtelen kirántva a vaskapocsból, köszönés nélkül szaladt ki a tornác nyitott ajtaján, futott végig a napsütött kertben, a virító rózsabokrok között.

Elfulva, lihegve ért haza, fehérre meszelt szerény kis szobájába. És mikor a falon függő barnarámás tükörben megpillantotta felhevült, egészen idegen kifejezésű arcát, önmegvetéssel kiáltott tükörmására:

— Szégyeld magad, Mária!

a partpad, a mely közel vízszintes és a régi (*vulkanikus*) eredetű tavaknál 1—2 m., az újabb korszakbeli és leg-több tónál azonban szélesebb, néha igen tekintélyes nagyságú szokott lenni.

A völgyzáróknál nem képződhet partpad, mert a folyton változó vízállás mellett a hullámok támadó pontja nem állandó.

Pedig a partpad jelenléte *halászati szempontból igen fontos*, mert — a mint ezt a természetes tavak legnagyobb részénél láthatjuk — *azon telepedik meg a parti flóra* a tavat szegélyező zöld öv alakjában (fü-félék, vizinövények, bokrok), a mely viszont a halak táplálékul szolgáló állatvilágnak (rovarok, férgek és azok álczáinak) nyújt tenyésző és szaporító helyet. A völgyzáróknál tehát a parti növényzet vagy egészen hiányzik, vagy legfeljebb a folyók (patakok) betorkolásánál található szelid lejtőjű öblözetekben, tehát az egész területnek csak elenyésző csekély részén van meg.

2. A völgyzáró gátak vízszíningadozásának egy másik fontos következménye az, hogy sokszor jelentékeny mederterület marad szárazon.

A talaj szárazon maradásának fontos kihatása van a völgyzárók biológiai (életteni) viszonyára. Tudniillik a meder talaja a világosság, a meleg és a hideg hatásának kitéve meglazul, a baktériumok együttes hatása által feltáródik, hogy ilyen állapotban a szerves élet részére tápanyagot szolgáltatson. A mederterület talajának produktivitását — az említett hatásokon kívül — elősegíti még a növénytakaró is, a mely a száradó, nyirkos talajon fellép s a melynek gyökérzete mechanikailag tárja fel a talajt, de természetesen a növénytakaró leglényegesebb hatása abban áll, hogy elhalása, elkorhadása által *sok olyan szerves anyag képződik*, a melyet (midőn a víz a partot ismét elborítja) az alsórendű állatvilág táplálékul közvetlenül felhasznál.

A talaj időszakos kiszáradása által a völgyzáróknál tehát saját magától bekövetkezik az az eredmény, a milyent a modern halastógazdaságokban a tavak évenkénti öntudatos lecsapolásával, kiszáritásával és kifagyasztásával szokták elérni.

Miután a kiszáritásnak a talaj produktivitására gyakorolt kedvező hatása kétségtelen, fel lehet tételezni azt, hogy ez a kiszáradás ellensúlyozza, kiegyenlíti a függőleges parttagozódás hiányának a völgyzárókra gyakorolt hátrányos hatását.

A víz hőviszonyai. A víz hőmérsékletének megállapítására különböző eszközöket alkalmaznak. A vesztfáliai völgyzárók vizének hőmérsékét Thienemann a *Fuess-Steglitz-féle hőmérővel*, a melyen tizedfokok is pontosan leolvashatók, vizsgálta. Az egyes rétegek vizéből egész 25 m. mélységig, az ú. n. *Meyer-féle merítő-palaczk*, ennél mélyebben fekvő rétegekből pedig *egyszerű palaczkok* segítségével vette a mintát. Ez utóbbi esetben az üveget a vizsgált rétegben 3—4 óráig állani hagyta, hogy a palaczkban lévő víz a vizsgált réteg hőfokát pontosan felvegye.

A mérések lehorgonyzatlan csolnakról, a gátfaltól 50—100 m. távolságnyra történtek.

A természetes tavak és völgyzárók hőviszonyai közötti különbség. Forel után hőviszonyok szerint a természetes tavaknak 3 csoportja különböztethető meg:

1. *Tropikus tavak*, ezeknek a vize mindig meleg és a rétegződés mindig *direkt* (egyeses): felül van a legmelegebb, alul a leghidegebb víz.

2. *Sarki tavak* mindig hideg, 4 C°-on aluli hőmérsékkel; rétegződésük mindig *fordított*.

3. *Mérsékelt égövi tavak*, a melyek nyáron *direkt*, télen *fordított* rétegződéssel bírnak. A felszín hőmaximuma 4 C°-nál mindig több, hőminimuma kisebb 4°-nál, a fenékhőmérsék elegendő mélység mellett 4°. A közép-európai tavak nagy része ide tartozik.

Az imént említett 3. csoportba tartoznak a völgyzárók is; csak hogy különleges helyzetben vannak. Hogy ezt megérthessük, figyelmüket a természetes tavak hőviszonyának változásaira kell fordítanunk.

Ha egy természetes tó vagy akár völgyzáró tükren tavasszal a jég megolvad, akkor a levegő emelkedő hőmérsékével és a napsugarak intenzitásának növekedésével a felső vízrétegek fokozatosan felmelegednek. A vízben áramlatok keletkeznek, a melynek eredménye az, hogy az egész vízoszlop egyenletes 4 C° hőmérsékletűvé válik. Ha a felső rétegek hőfoka 4°-nál jobban felmelegszik, akkor a most már könnyebb felső vízréteg, az alsó hidegebb rétegen helyezkedik el, vagyis *direkt* rétegződés áll elő.

A völgyzáró gátak hőviszonyai eddig mindenben egyeznek a természetes tavak hasonló tulajdonságaival.

A természetes tó egyes vízrétegeinek hőmérsékletére a légkör melege bír főképp befolyással, a mennyiben a megtelt természetes tónak mindig csak a felesleges, felső vízrétege folyik el. A völgyzáróknál a kifolyás a gát alapjánál történik s így mindig az alsó leghidegebb vízréteg távolodik el, a víztömeg sines nyugvásában, mert a vízrétegek közt az áramlás (a lefelé való süllyedés) állandó, előáll a vízrétegek egyenletes hőmérsékése.

A völgyzárók alsó vízrétegeinek hőfoka júliustól egész novemberig feltűnően (viszonylagosan) magas. Így pl. mikor a *«Holz»-tó* vize 20 m. mélységben nyáron 6.1° volt, ugyanekkor a *Glórvölgyzáró* vize ugyanolyan mélységben 13.5°, az *Östervölgyzáróé* 13.7° volt. Éppen úgy, mint nyáron, *direkt* rétegződés mellett, a völgyzáró melegebb vize az alsó szintekre ragadtatik, azonképen télen *fordított* rétegződés mellett a felső hidegebb vízréteg az alsóbb szinterekre húzódik, a minek következménye, hogy télen a völgyzárók mély rétegeinek hőfoka a természetes tavakéhoz viszonyítva alacsonyabb; 4°-hoz viszonyítva: 2.5°—1.7°.

Mindezek a tulajdonságok a völgyzárókat külön típusú avatják.

A völgyzárók jégviszonyai. A völgyzárókat megfelelő klimatikus viszonyok mellett jégréteg borítja. A vizsgálat kiterjed a jégréteg vastagságára, tartósságára, az olvadás viszonyára stb. A völgyzárókat, miután télen is emésztnek vizet, rendszerint kisebb-nagyobb jég-

tablákból és törmelékből álló több méter széles perem jellemzi.

A völgyzárók fénytani viszonyai. E viszonyok vizsgálata kiterjed a víz átlátszóságának időnkénti megállapítására, a víz színének meghatározására stb.

Az átlátszóság határának megállapítására ¹⁵/₂₁ cm. mérettel bíró vagy kör alakú porzellántárcsák szolgálnak. Nagyobb méretűre nincs szükség, mert az átlátszóság határa legfeljebb 8—10 m. A víz színének megállapítására *Thienemann Forel*-nek *Ulc* által kibővített vizszínskáláját használta, úgy hogy a lesúlyesztett tárcsa színét a skála színével összehasonlította.

A völgyzárók vizének átlátszóságára főképp a csapadék nagysága és gyors lefolyása van befolyással, ami kifejezésre jut azáltal, hogy a tápláló folyók és patakok megáradva a bennök felhalmozott oldatlan szilárd részeket a völgyzárókba vezetik, a hol ezek lassan üllepednek le. Mentől több valamely patak vizének oldatlan szilárd alkatrésze, annál kisebb a völgyzáró vizének átlátszósága. Általában véve ez az átlátszóság nyár végén a legnagyobb, tél végén és tavasz elején a legkisebb, a mi természetes is, ha meggondoljuk, hogy rendszerint tavaszra esik a legnagyobb csapadékmennyiség.

A völgyzárók vizének átlátszóságára a vízben lévő *plankton* (vízben lebegő alsóbbrendű növények és állatok összessége) mennyisége is bír befolyással; bár túlbecsülnünk ezt a hatást nem szabad, mert éppen a vesztfáliai völgyzáróknál azt tapasztalták, hogy a maximális átlátszóság (augusztus, szeptember) összeesik az őszi planktonmaximummal. (Folyt. köv.)

A vad fekhelyéről, illetőleg fészkeről.

*A szarvasfélék*nél a vaczok, vagyis a fekvőhely s annak folytonos használata árulja el a vadnak jelenlétét. A szarvasfélék (gim, dám, őz) fekvőhelyet kaparnak (almot vernek) maguknak a földön s mikor onnan felkelnek, annak közepén lábuk nyoma lepréslődik. Néha azonban, nagy forróság idején lehülés kedvéért, a nedves fűre, mohára, lehullott lombra fekszenek s azon néha a test alakja is lenyomódik, miről az állat nagyságára lehet következtetni. Az őz különösen szeret kis fácskák tövében almot verni.

A zerge, muflon, nagyobb területre, jó kilátást nyújtó helyeken és pedig leginkább sziklák tövében kaparja fekhelyét.

A vaddisznó öreg kanja, kivéven a görgés idejét, rendszeren magában szokott vaczkolni. A fiatal kanok az emsékkel tartanak s azok egy-kétéves malaczaival együtt 6—30 darabból álló kondákban közös vaczkot vernek, úgynevezett teknőt túrnak, a melyet hideg időben száraz lombbal, mohával bélelnek ki, s benne fejjel a közép felé fordulva nyugszanak. Az öreg kanok vízmosások szélén álló öreg fák gyökerei alatt szeretnek tanyázni.

A közönséges nyúl 5—9 cm mély s teste hosszúságának megfelelő vaczkot kapar a földbe, a melynek eleje nyáron rendszerint északra, télen délre, szeles, zivataros időben szél alatt van.

Az üregi nyúl üregekben tanyázik.

A medve nyáron át sűrűségekben, fiatalosokban készíti magának páfrány- és egyéb növényekből vaczkot, télen vagy gyökér között, sziklaodúkban, vagy bedőlt törzsek alatt készíti «barlangot», melyet mohával, falevelekkel kibélel s a bejáratot eltorlaszolja.

A farkas sűrűségekben, sziklaodú és hasadékokban, elhagyott róka- és borzodúkban készíti el vaczkat, a melyet rendszeren kibélel. A farkas vaczka bűzlik a sok húsmaradéktól.

A róka sziklaodúkban vagy kötött talajban önvájtja vagy borztól elfelejtett több kijáratú lyukakban tanyázik.

A macskafélék, mint a farkas készítenek vaczkot, de leggyakrabban odvas fákban.

A borz többnyire erdőben s azon helyek közelében ássa barlangját, a hol tápláléka közel van. Magasabb pontokat s puha földet szeret választani, de ha rászorul, síkon is, de még kövek között is megtelepszik, ha családonkint készíti tanyát, azt borzlyuknak, ha több család együtt él, borzvárnak mondjuk.

A vidra odvas fákban, régi gátakban, partban ásott lyukakban tanyázik; ezeknek bejárata sokszor víz alatt van.

A görény nyáron faodúkban, elhagyott fészkekben, télen épületekben tanyázik.

Nyáron a menyétek, nyest, nyuszt szikla- és faodúkban, kő- és farakások alatt, télen — a nyusztot kivéve — épületekben ütnek tanyát.

A fajtjélék a földön, sűrűségekben, tuskó alján fészkelnek, a hol egyszerű, kezdetleges fészket készítenek, kaparnak, a melyet kevés fűvel, tollal bélelnek ki s néhány ágacskaival korlátszerűleg eltorlaszolnak.

A fázánfélék rendszeren földön, vetésekben, herésekben készítenek el kezdetleges fészket, a melyet kaparnak s ki sem bélelik.

A fogolyfélék rendszeren vetésekben, lóherésekben kaparnak fészket, a melyet ki is bélelnek.

A szalonkafélék igen egyszerű, szerény, kezdetleges fészket raknak, a mely a földbe kapart kis mélyedés, fűvel, tollal kibélelve.

A tűzokfélék rendszeren zabvetésekben kapart kis gödör képezi fészket fűvel kibélelve.

A réczefélék víz közelében, zsombékon, magas fű és bozót között vagy pedig tuskón, fán szépen kibélelt fészket raknak.

A lúdfélék, mint a réczefélék, azzal a különbséggel, hogy tuskóra és fára nem építik fészket.

A galambfélék fára (ágelágazások közé) faodúkban apró galyakból, mohából ütik fészket, melyet gyengén kibélelnek.

Rigófélék: fára ágelágazások közé, bokorban magasabb tuskókra rakják sásból, mohából, fűszálakból ügyesen összeállított fészket, melyet tollakkal kibélelnek.

A varjúfélék erdőben, erdőszéleken magas fára épített durva fészkekben laknak.

A keselyű- és saskeselyű-félék sziklaüregekben kevésbé bélelt fészkekben vagy csak kapart mélyedésekben fészkelnek.

A sólymok kiemelkedő sziklák hozzáférhetetlen oldaliban, avagy magas fákban fészkelnek.

A karvalyok többnyire magas fára fészkelnek, durván készített fészkekben.

Az ölyvek magas fákon építik fészkeiket.

A sasok közül a szirti sas sziklaüregekben, a többiek víz közelében, bozótban, fákon.

A kányák magas fákon építik fészkeiket.

A réti sas földön, fű között fészkel.

Baglyok közül a gyöngybagoly épületekben, az uhu inkább sziklahasadékokban, de a többiekkel együtt fákon faodúban fészkel.

K. M.

Gazdasági tanácsadó.

Néhány szó a keltetésről. Most, a midőn az ország minden vidékén már kezdetét vette a keltetés, nem lesz felesleges, ha tenyésztőink figyelmét a keltetés egyik-másik gyakorlati fogására felhívjuk.

Mielőtt a keltetés végrehajtásához hozzáfognánk, gondoskodni kell, hogy egészséges tenyészállatunk, jó és elegendő számú kotlóknak legyen. Ha rossz kotlókkal rendelkezünk, még idejekorán igyekezzünk oly tyúkokat beszerezni, a melyek igen jó kotlófajták egyedei, vagy azok keresztezései. Jó kotlófajták a nagytestű keleti, angol és amerikai fajták, ú. m.: kokinok, brámák, wyan-dottések, orpingtonok stb. A pulykákat is felhasználhatjuk a kotlók helyettesítésére. A pulykák azonban csak akkor kényszeríthetők kotlásra, a mikor még a párzás utáni vágyuk nem ébredt fel, azaz ha még meg nem kezdtek a tojásrakást. Ha kotlásra pulykát használunk, úgy az nyugodt és szelid természetű legyen, mert vad és félnék pulykával nem fogunk tudni zöldágra vergődni.

Már most lássuk, hogy milyen úton és módon kotlaszthatjuk meg mesterségesen a pulykát. A pulykát előre elkészített tojófészkekbe néhány kifujt és gypszszel töltött mítőjásra úgy helyezük el, hogy a fészkekre helyezett ülőpulykát egy üres fenekű megfelelő nagyságú ládával leboríthassuk. A láda egyik oldalán nyílást kell készíteni, úgy hogy a pulyka azon a fejét kényelmesen kidughassa. Ez azért szükséges, mivel a pulykát több napon át ebben a fészkekben ülve kell hagyni, hogy megkaphassa a keltetési lázt, illetve addig, a míg az fészkekre nem esett, nem szabad a fészkekről etetés vagy itatás céljából leemelni, ez természetesen csak úgy lesz lehetséges, ha a pulyka megkapja napi rendes eleségét és vizét. Ha a nyílás elé rakjuk a pulyka takarmányát és vizét egy-egy külön edényben, akkor a pulyka, ha megéhezik, vagy megszomjazik, élni is fog vele; abban az esetben, ha a pulyka eleségét és vizét el nem érné, akkor egy téglára vagy egyéb magasabb tárgyra teszszük azt, hogy kényelmesen elérhesse. Az üres fenekű ládával leborított pulyka igyekezni fog, különösen eleinte, ebből a kényszerhelyzetéből megszabadulni, a miért is okvetlenül szükséges a leborított láda tetejére néhány tégladarabot is helyezni, hogy a pulyka a ládát fel ne boríthassa.

Az így ülésre kényszerített pulyka fészkehez azután néhány nap múlva úgy közeledünk, mintha a pulyka alá helyezett mítőjásokat el akarnánk venni. Ha a pulyka kotlási lázba esett, akkor a tojásokat védeni fogja és nem

fogja engedni, hogy elvegyék. Ha a pulyka ellenszegülést nem mutatna, akkor biztosak lehetünk benne, hogy nem esett fészkekre; az ilyenmel azután kár továbbkísérletezni, mert az olyan pulyka, a mely belejutott a tojási időszakba, — a mint már előbb is említettük — s benne a nőtülési vágy felébredt, azzal a mesterséges megkotlasztási kísérlet nem fog sikerülni. Azért igen tanácsos nem egy, hanem a szükséges kotlók számánál egyszerre több pulykát megültetni. A már egyszer fészkekre esett pulykával azután úgy kell bánni, mint a kotlóval; melyről az alábbiakban lesz szó.

A keltetésnél a kotlókon kívül a tojások is nagy szerepet játszanak, mivel terméketlen, abnormis vagy deformált tojásokból nem nyerhetünk esibékét, úgyszintén kéthetesnél idősebb tojásoktól sem várhatunk megfelelő eredményt, mivel ezen időn túl a párolgás folytán a tojások csiraképessége jelentékenyen csökken. Tekintetbe jön még itt a tojásokat termelő tyúkok fejlettsége is, mert elaggott vagy fejletlen állatok utódai nem lehetnek életképesek, a miért is keltetésre rendszerint a legjobbak a két és három éves tyúkok tojásai. Továbbá minden tenyésztőnek célja állományának tojáshozamát fokozni, a mi megint csak az által érhető el, ha azoktól a tojóktól veszszük keltetési czélokra a tojásokat, a melyek néhány generáczió után bő tojók voltak, mivel az magától értetődik, hogy jó tojótól származó utód jobb tojó lesz, mint a rossz-tojóinak ivadéka.

A felsoroltakon kívül meg kell még emlékeznünk a keltetőhelyiségekről és fészkekről; a keltetőhelyiség könnyen szellőztethető, tisztítható, meleg, félhomályos, minden zajtól és rázkódástól ment legyen. A fészkek szintén könnyen tisztítható, megfelelő nagy és kényelmes legyen, anyagára nézve lehet téglából, fából, fűz vesszőből font és sodronyfonatból készült. Olesóság és tisztántarthatás céljából a legjobban megfelel a téglá és fűz vesszőből font fészkek. A fészkek fenekére kevés föld vagy gyeptégla teendő, hogy az puha is legyen; minden keltetéshez száraz és tiszta szalma teendő, a mely a közepén mélyebbre formálandó és ezenkívül még rovarporral behintendő. Ezen előkészületek után a kotló ültetése és gondozása következik. A megültetendő kotló vagy kotlásra kényszerített pulyka alá ne rakjunk több tojást, mint a mennyit testével kényelmesen be tud takarni.

Mielőtt a tojásokra a kotlót reáhelyeznénk, a tojásokat mossuk meg langyos vízben, úgy hogy azok héján semmiféle piszok se maradjon, mivel ha ezt nem teszszük, akkor elvonjuk a tojásban fejlődésnek induló embriótól a levegő oxigénjét. Az ültetést lehetőleg az estéli órákban hajtsuk végre, mivel ilyenkor nagy a csend és így kevésbbé lesz zavarva a kotlás első óráiban a tyúk, mint nappal; ha evvel már elkészültünk, ugyanekkor fedjük be a fészket és állítsuk mellé az etető-itató vályut és homokfürdőt, ezen utóbbi azért szükséges, hogy a baromfi kénye és kedve szerint megfürödhessen. A fürdésre felhasznált finom homokba czélszerű kevés rovarport is hinteni. Az etetést mindenkor a reggeli órákban eszközöljük és a míg a kotló eszik, addig igazítsuk meg a fészket, távolítsuk el az eltört tojásokat, az ürülék által bepiszkított tojásokat pedig mos-

suk meg langyos vízben. A kotlót az első időben rövidebb, a későbbi időben tovább hagyhatjuk lent, így pl. az első héten 8-10, a későbbi hetekben 10-15 perczig. A keltetés 5-7. napjaiban megvizsgálándók a tojások; ezt a tojásvizsgálatot a legezészerűbb a tojásvizsgálólámpa segítségével eszközölni egy homályos helyiségben. A vizsgálat úgy történik, hogy a tojást kezünkbe vesszük és azt a tojásvizsgálólámpa oldalán lévő kürtőhöz tartjuk; azok a tojások, amelyek áttetszők, természetlenek, így tehát a fészekből eltávolítandók; a megtermékenyített tojások belseje sötét és abban több kisebb és nagyobb barázdaszerű girbe-görbe vonalat fogunk látni.

Röviden ez az, a mit a keltetésnél szem előtt kell tartani.

Bátszel Elek.

Fontos-e a lisztetetés a méheknél? Valamikor magam sem fordítottam valami nagy gondot a lisztetetésre; mindig abban a meggyőződésben voltam, hogy a betelelésnél úgy is kapott minden család egyenlő mennyiségben szétosztott himporos lépet s így a tavasz kezdetéig, sőt még továbbra is, bőségesnek találtam az ősszel beadott eledelmennyiséget. Azonban ebben a nézetemben tévedtem s maguk a méhek bizonyították be, hogy nekik bizony még akkor is szükségük van a lisztre, a mikor tömve van az éléskamrájuk virággal.

Valószínűleg úgy gondolkoznak, hogy a fölőleg nem fog megártani; mert bizony néha még május hóban is jöhet rájuk olyan idő, a mikor a fiasítás a legnagyobb mértékben szaporodik, kijárni pedig a rossz idő miatt 1-2 hétig nem tudnak, a mikor aztán nagyon jó a fölőleghez hozzányúlni. De különben is, a méheknek természetes szokásuk, hogy minél többet összehalmozzanak. Az pedig közismert dolog, hogy ha hordás van, vagy ha etetjük őket, még ősszel is megindul náluk a fiasítás; hát tavasszal, a mikor ők is azon vannak, hogyne indulna meg, de meg a méhésznek is nagyon kívánatos, hogy a fiasítás minél fokozottabb mértékben haladjon; ezért ilyenkor bizony nagyon fontos, ha minél több virággal hordhatnak, mert ez a fejlődést segíti elő.

A liszt szükségességére magam is úgy jöttem rá, hogy ezelőtt körülbelül 8 évvel, egy pék jött a szomszéd utcába lakni s ott egy sütökemenczét épített. Ettől az időtől kezdve, kora tavasszal méheim mindennap d. e. 11 órakor még nem kedvező időben is úgy röpködtek, mint valami nagyon jó nyári hordásnál; visszafelé pedig minden méh ugyancsak fel volt pakkolva himporral. Sokaig törtem a fejemet, hogy vajjon honnan hordhatják a méhek ilyen korán a virággal, a mikor még vidékünkön semmi olyan növény nem virágozik, a melyből himport lehetne hordani. Egyszer aztán megfigyelve őket, a mint utánuk mentem, a kertem végén erős méhészongás ütötte meg a fületem, mire a zsongás irányában nézek, hát uramfia, legnagyobb meglepetésemre a pék udvarában az eresz alá kirakott párolgó kenyerek tele voltak méhekkel, a melyről a kellemes illatú pörkölt lisztet ugyancsak kefélték a lábukon lévő szörkosarakba, hogy aztán hazahordva a fiasítást táplálják vele.

Ezzel tehát világosan bebizonyították, hogy nekik

kora tavasszal lisztet adni nagyon is fontos, mert ettől a fiasítás fejlődése gyorsabb lesz, a mi aztán végeredményben a méhészt javára szolgál.

A méhek a mint tudjuk, eléggé iparkodnak nyáron át elegendő himport gyűjteni; de ennek nagyrészt a folytonos szaporodás fel is emésztí, úgy hogy egyes családoknál alig marad valamelyes táplálék a következő tavaszra. Különösen, ha ősszel korai derek járnak, a mi után már nem virít a mező, bizony alig tudnak egy kis fölő virággal a következő tavaszi fiasítás táplálására elraktározni.

Ezért tehát, de máskülönb is, ne mulasztjuk el a tavasz első meleg napsugaras napjaiban a méheknek lisztet adni, mert mint fent is említém, ez a fejlődést nagyban elősegíti. A lisztet azonban csak addig hordják a méhek, a míg az első virággal kicsattan; mert mihelyt egyszer bőven talál a mezőn virággal, még erőszakkal sem lehetne velük tovább lisztet hordatni.

Mielőtt a lisztet odaadnánk a méheknek, előbb pörköljük azt meg egy lábasban, vagy tepsiben, mert pörköelve jobban szeretik. A megpörkölés után pedig szórjunk a liszt közé kevés finomra szitált porcukrot is, valamint egy késhegynyi finomra tört paprikát, ezeknek a hozzáadásával szívesebben fogják hordani a méhek.

A lisztek közül a méhek etetésére alkalmas az árpa, kukoricza, hajdina, de legjobb a zabliszt, a melynek jóval nagyobb a ezukortartalma, mint a többinek; ennek a beszerzése azonban nehezebb az előbbieknél.

Azok a családok, melyek tavasszal liszttel lesznek etetve, jóval kevesebb mézet fogyasztanak, mint azok, a melyek nem kapnak.

Az etetést úgy kezdhethetjük meg, hogy előbb készítsünk egy kis jászolfélét, a melybe behintjük a lisztet, vagy ha ezt nem tehetnénk, tegyük a lisztet egy deszka darabra s azt szél- és esőmentes helyen helyezzük el. Úgy is adhatjuk a lisztet a méheknek, hogy a lépek sejtjeibe szórjuk és megfelelő helyre a szabadba kirakjuk, vagy pedig üres kaptárba is berakhatjuk, a honnan szintén kihordják, ha az ajtót leveszszük; a sejtek közül legalkalmasabbak ilyen célra a heresejtek, de mégis legjobban ajánlom a kis jászolfélét, a melyből remekül tudják magukat felpakkolni.

Ha nem találják meg a méhek a lisztet, akkor tegyünk oda tányéron egy kis mézet; de ha már oda szoktak, akkor vegyük el a mézet onnan. Minél finomabban van megszitálva a liszt, annál jobban hordják azt a méhek, míg a darás (grizes) részét otthagyják.

Tavasszal az úgynevezett serkentő (spekulatív) etetésnél lehet a méheknek téztafélét is adni; ezt úgy készíthetjük el, hogy egy rész meleg vizet, két rész mézzel jól összekeverünk s ezzel a folyadékkal készíthetünk búzalisztből megfelelő mennyiségű pépet s ezt kászerű anyaggá főzzük. Kihülés után nyujtsuk ki ujjnyi vastagságú lepénynyé s ebből minden családnak adjunk be egy-egy szeletet; ha ezt elfogyasztották, újból adjunk mindaddig, míg csak a főhordás nem közeledik. Ennél az etetési módnál eltérünk attól a szükségszerű etetéstől, a mit akkor kell kezdeni, a mikor azt a szükség parancsolja, mert a serkentő etetést csak akkor kezdjük meg, ha már

a hideg napoktól nem kell félni, nehogy a nagyobb mérvben meginduló fiasítás hirtelen hideg idő beálltával megüljön.

Mínthogy az országban nem egyszerre tavaszodik, emélfogva vannak vidékek, a hol már márczius vége felé is meg lehet kezdeni a serkentő etetést, de viszont az északi megyékben, a hol még hirtelen lehűléstől lehet tartani, helyesebb azt csak április közepe táján megkezdeni.

Ignác Sándor.

Különfélék.

Az erdészeti rendeletek tára 1912—1915. évi XXXII—XXXV. évfolyamai, melyek a kormánynak az 1912—1915. években kiadott közérdekű erdészeti és vadászati rendeleteit, valamint a közigazgatási bíróságnak és a kir. Kúriának erdészeti vonatkozású elvi jelentőségű határozatait tartalmazzák, egy kötetbe összefoglalva az Országos Erdészeti Egyesület kiadásában megjelentek.

A 21 nyomtatott ívre terjedő műnek ára az Országos Erdészeti Egyesület tagjai, valamint «Az Erdő» előfizetői részére 5 K, másoknak 10 K.

Egyes példány rendelésénél legezészerűbb az árat és 55 fillér ajánlási költséget előre beküldeni. Az utánvételes küldés költségesebb és a háború tartama alatt körülményesebb is.

Halálozás. *Joós Elek* m. kir. főerdőmérnök, a kovásznai m. kir. járási erdőgondnokságnak 17 éven át volt ügybuzgó vezetője, tevékeny és munkás életének 51. évében, február hó 17-én meghalt.

Szedlacsék János uradalmi főerdész, hosszas szenvedés után, 68 éves korában Boldogkőváralján meghalt.

Kovács Antal, az árvai közbirtokossági uradalom főerdésze, életének 50. évében, hosszú és súlyos szenvedés után Polhorán meghalt.

Hírek a hadbavonult kincstári erdőtisztekről. *Kitüntetést kaptak:* Földes Tibor m. kir. segéderdőmérnök, cs. és kir. tart. tüzérhadnagy legfelsőbb dicsérő elismerést. — Kovács Tivadar m. kir. segéderdőmérnök, cs. és kir. tart. hadnagy, legfelsőbb dicsérő elismerést.

Megsebesültek: Dobrovits László m. kir. erdőmérnök, m. kir. tart. honvédfőhadnagy. — Fogarasi Béla m. kir. erdőmérnökgyakornok, cs. és kir. egyéves önkéntes-tizedes. — Toperczer Dezső m. kir. erdőmérnökgyakornok, cs. és kir. tart. hadnagy.

Meghalt: Dobrovits László m. kir. erdőmérnök, tart. m. kir. honvédfőhadnagy, a harcztéren kapott sebe következtében.

Tizenhét hónap óta eltűnt segéderdőőr. A lipitújvári m. kir. főerdőhivatal kerületéből az általános mozgósítás alkalmával bevonult Szikela Mihály segéderdőőr is.

A háború első két hónapjában párszor életjelt adott magáról, levelei azonban 1914 október óta teljesen elmaradtak. Daczára a minden irányban megindított kutatásnak, többé hír nem érkezett róla, mígnem 1915

márczius végén a freistadti hagyatékezelő-bizottságtól a 13. honv.-gyalogezred pótzászlóaljának s illetve az illetékes főszolgabírónak közvetítésével egy pénztárca érkezett, mint a harcztéren hősi halált halt segéderdőőrnek hagyatéka.

Felesége bizonyos tartózkodással fogadta a neki átadott hagyatékat s kifejezést adott annak a meggyőződésének, hogy a pénztárca nem az, a mit a férje magával elvitt, legfeljebb ha azóta jutott valami módon hozzá.

Az asszony kételkedése arra indította a főerdőhivatalt, hogy a nyomozást tovább folytassa s megkereste az ezredparancsnokságot, hogy a hagyatéka és Szikelának halála felől hivatalos értesítést adjon.

Erre a megkeresésre kielégítő válasz nem érkezett s így a főerdőhivatal — daczára annak, hogy azóta soha egy sor írás nem érkezett tőle — abban a feltevésben volt, hogy orosz fogságba jutott.

Ennek a feltevésnek helyes voltát igazolja a most érkezett következő tábori lap:

Kelt 1906. II. hó 17-én

Orosz harcztér.

Kedves drága feleségem Mari!

Tudatom ezen soraimba, hogy bár hosszú ideig semmi hírt rólam nem hallottál, hála a jó Istennek egészséges vagyok. Oroszországban fogoly voltam olyan helyen, a honnét írni nem lehetett, de köszönöm a jó Istennek, sikerült nekem elszöknöm, semmi baj nem történt, csak gyenge vagyok s most a gyengélkedőben vagyok itt a harcztéren.

Tisztelem a kedves mamámat s a drága gyermekeimet; írjál kedves Mari, vajjon egészségesek vagytok-e. Ezzel zárom soraimat, Isten veletek és velem is. *Mihály.*

Úgy látszik, hogy a levélíró az orosz front mögött fogságba jutása óta olyan helyen volt fedezékek stb. készítésénél foglalkoztatva, a honnét tényleg lehetetlen volt hírt adnia magáról.

Elképzelhető, mekkora örömet okozott ez a pár sor a kenyérkereső apa sorsáért aggódó, s őt sokszor megsirató család körében.

Azért közöljük ezt a párját rítkító esetet, hogy bizodalmat s reménységet öntsünk azokba, a kik hosszú idő óta nem hallottak hírt hadbavonultjaikról.

A fontainebleau-i erdő. Nagy felháborodás viharja zúgott végig egész Franciaországon a francia kormány ama határozata miatt, a melylyel elrendelte, hogy a francia és belga szévidékeknek a németek kezére kerülése miatt támadt nyomasztó szénhiány enyhítésére és a nélkülözhetetlen tüzelőanyag biztosítása okából a fontainebleau-i állami erdőket ki kell vágni. A százados és történelmi emlékekkel tele erdőségre tehát kezét emeltek és a francia történelemben oly kiváló szerepet játszott erdőségben már javában döntik ki a fákat s még csak be se látható, hogy a vandál letarolás véget ér-e, avagy a híres erdő teljesen áldozatul esik a háborúnak. A francia lapok a hozzájuk az ország minden részéből özönnel érkező tiltakozások alapján heves kifakadásokat és támadásokat intéztek a kormány ellen, melyekben arra hívták fel a kormányt, hogy a híres erdőt kímélje meg a pusztulástól, mert ez is

historiai emlék és a francia történelemnek egy értékes helye, a melyre ép olyan gondot kell fordítani, mint akár a Louvre múkincesire. Több mint négyszáz esztendő óta kegyeletes kézzel és gondossággal ápolta és gondozta ezt az erdőt a nemzet és kormánya. A kivágatás veszedelme pedig annál nagyobb, mert még máig se tüntek el annak a nagy tűvésznek nyomai, a mely 1890-ben ebben az erdőben oly sok kárt okozott — és ime a francia kormány most mégis nekimegy és oly pusztítást végeztet, a melynek pótlására talán száz esztendő se lesz elég. «Ezért tehát kötelessége mindazoknak, — írja a párisi Journal, — a kikben még csak egy csöppnyi meleg érzés maradt a régi Franciaország iránt, minden eszközt megragadva küzdeni a legszebb francia természeti szépség, valóságos múzeum, megszenteltetésére és lerombolása ellen, nehogy a későbbi idők nemzedéke azzal a váddal illethesse korunkat, hogy a mostani borzalmas háborúban Franciaországot nemcsak az ellenség dúlta és pusztította, de még a saját kormánya is közreműködött abban, hogy történelmi emlékek elpusztuljanak és az ország legszebb vidékeinek egyike sivataggá váljon.»

Az „Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége” közleményei.

Kérelem. Tisztelettel felkérem mindazon tagtársaimat, a kik tagdíjaikkal hátralékban vannak, hogy azokat a Szövetség pénztárába mielőbb befizetni sziveskedjenek.

A Szövetség pénztárnoka.

Nyugtázás. A Szövetség pénztárába 1915. január 6-tól február 7-ig tagsági díjat fizettek:

1915 II. felére: Duchek József 2 K, Sznoha Vilmos 1 K.

1916. évre: Sznoha Vilmos 1 K, Duchek József, Búvári Ferencz, Mottl Rezső, Köves Reinhold, Volf Rezső, Láng Károly, Kovács János, Dombos Lipót és Barna Vendel 2—2 K, Köröskényi József és Dankó István 4—4 K.

Helyreigazítás. «Az Erdő» f. évi január hó 15-iki számában a «Nyugtázás» cím alatt Balogh Béla helyett tévedésből Balogh Kálmán neve csúszott be, azt ezennel helyreigazítjuk.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőséget értesíteni sziveskedjenek.)

A m. kir. földmívelésügyi miniszter, Ö Császári és Apostoli királyi Felségének legmagasabb engedélye alapján Kócsy János miniszteri tanácsost saját kérelmére végleges nyugalomba helyezte.

*

Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztésére Kócsy János földmívelésügyi miniszteriumi miniszteri tanácsosnak saját kérelmére történő nyugalomba helyezése alkalmából

sok évi hű és hasznos szolgálata elismerésül Ferencz József-rendem középkeresztjét adományozom.

Kelt Bécsben, 1916. évi február hó 16-án.

FERENCZ JÓZSEF s. k.,

Báró Roszner Ervin s. k.

*

A m. kir. földmívelésügyi miniszter Kühn János m. kir. erdőőr a kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság kerületéből, valamint Gliga Miklós m. kir. erdőlegényt a tótszávi m. kir. erdőhivatal kerületéből saját kérelmükre kölcsönösen áthelyezte.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1916. évi február hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Karapáncsai fghi erdőgond. 8.—, Novák János 1.40, Földmiv. min. hd. 20.—, Berár János (1915) 4.52, Susáki erdőhiv. 176.—, Vinkovcei főerdőhiv. 64.—, Eperjesi adóhiv. 79.80, Koroschetz L. hd. 5.—, Zsarnóczai erdőhiv. hd. 19.80, Alexander Carl hd. 3.75, Divényi urad. 12.—, Zalaegerszegi adóhiv. 63.78, Gf. Esterházy K. urad. 12.—, Gf. Esterházy F. urad. 32.—, Tamási erdőgond. 8.—, Devecseri urad. 20.—, Felsőöcsi urad. hd. 2.75, Kaderják Ferencz hd. 1.50, Karánsebesi vagyonszövetség 20.—, Kuzma Gyula hd. 5.55, Ópálosi erdőgond. —40 fill., Véssey Lajos hd. 15.75.

1 koronát fizettek: Murgú Pál, Tomasovits Szvetozár, Hollósy Árpád.

2 koronát fizettek: Csomóss István, Csápa Traján, Bubos István, Dábu Miklós, Matyaszó Dezső, Imre János, Bánó Imre, Holecz József, Huber Vendel, Szabó József, Vesza Tivadar, Saliga József, Sztók Ferencz, Dudák Albert, Illés Ignác, Bársony Károly.

3 koronát fizetett: Rákóczy István.

4 koronát fizettek: Zier Árpád, Barkai János, Fiskál Károly, Jellinek Andor, Kocsatu Tamás, Naszlady Sándor, Horák József, Körmöczy Illés, Pomothy János, Buzás József, Makky János, Pascú Viktor, Kattrá Endre, Kóczán Rezső (1915), Klagyivik József, Sárga Dezső, Sárvári urad., Webel Elek, Dés város, Teodorovits Ferencz, Ujbánya város, Bogyó István, Nagy Géza, Paulin Vilmosné, Felsőbánya város, Szabédi kísérleti telep, Iván György, Horváth József, Bogyay Gyula, Faragó Béla, Károly György, Bolesó János, Fülöp János, Orosz György, Tamás Mihály, Hubay Zsigmond, dr. Huszár Lajos, Jászóvári prep., Király Károly, Kossuch János, Májér György, Ósimaros-szék birt., Schudich Nándor.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a cím-szalagon átjavított laccím miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjavításokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközli a bejelentett címváltozás alapján, a nagyobbarányú címnyomtatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy főlegesen reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

F. J. A természetben kiszolgáltattott illetményföld az 1914. évi 12,603. sz. földm. min. körrendelet értelmében egész évi járandóság lévén, halálozás esetében csak a gazdasági év végével (szeptember végével) szüntethető meg. Ha az elhalálozottnak nincs közvetlen hozzátartozója, úgy a földet — nézetünk szerint — a törvényes örökösök élvezhetik.

K. J. 1. Az erdőri szakvizsga letételére csak azok bocsájt-hatók, akik az elemi népiskolát elvégezték, illetőleg írni, olvasni és a négy közönséges számművelet szerint számolni tudnak, 3 évig szakadatlanul erdészeti gyakorlati szolgálatban állottak, feddhetlen magaviseletűek és 20. életévüket betöltötték. A vizsga-engedély iránti kérvényhez tehát olyan okmányokat kell csatolni, amelyekkel a fenti kellekeket igazolni tudja. 2. A kérvényeket rendszerint szeptemberig kell benyújtani ahhoz a kir.

erdőfelügyelőséghez, amelynél vizsgáznai kíván. 3. Az «Erdőr» című könyvnek most a IX. kiadása forog közkezen, de azért korábbi kiadású könyvből is sikerrel tanulhat. 4. Erdőri szakvizsgák a következő 12 erdőfelügyelőségénél tartatnak: Besztercebánya, Brassó, Budapest, Kassa, Kolozsvár, Máramarossziget, Miskolc, Nagyszombat, Pécs, Pozsony, Szombathely és Temesvár. 5. A folyó év őszén is előreláthatólag meg lesznek tartva az erdőri szakvizsgák, amiről különben annak idején mi is meg fogunk a lapban emlékezni és a közlendő hirdetésből majd tájékozást szerezhetsz, hogy a kérvényt meddig kell benyújtani.

V. J. Napibéres erdőörök az 1915. évi XXII. t. cikk alapján járó 20 %-os háborús segélyre nem tarthatnak igényt.

G. S. 1. Lapunk idei, 1915. évi és 1914. évi számaint elküldtük. Az 1914. évből az 1., 2. és 3. szám már teljesen elfogyott s így azokat nem küldhettük meg. A korábbi évfolyamok nagyon hiányosak.

2. Erdészeti szaklapok: «Erdészeti Lapok» Budapest, V. Alkotmány-utca 6. sz.; «Az Erdészet» Zólyom. Vadászati szaklapok: «Vadász-Lap» Budapest, VII. Bálint-utca 5. sz.; «Vadászat és Állatvilág» Budapest, II. Kapás-utca 12. sz.; «Nimród» Budapest, IV. Egyetem-utca 4. sz.

3. «Országos Erdészeti Egyesület» Budapest, V. Alkotmány-utca 6. sz.; «Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége» Besztercebánya; «Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesülete» Budapest, IX. Üllői-út 25. sz.

4. Olyan könyv, melyben az erdészeti altisztek névsora meg volna, nincs.

P. F. Az állami gépgyárak nem igen vesznek fel saját költségükön tanoncokat. Ezért legjobb, ha az illető valamilyen magángépgyárban kiképezi magát s csak azután lép át valamelyik állami gépgyárhoz.

P. I. A háború okozta rendkívüli viszonyok késleltetik a véglegesítést, de remélhetőleg nem sokára meglesz.

I. Gy. 1. Sorsjegyeit még nem húzták ki.

2. Ha bizonyítani is tudja, hogy a jegyző igazságtalanul járt el, vagy ha azt hiszi, hogy családja nem kap annyi hadisegélyt, mint amennyi őket megilleti, úgy emeljen a jegyző ellen panaszt a fősolgabíró úrnál.

K. D. Az önnek ajánlott Cséti-féle Általános földméréstan olyan, hogy abból bármilyen alakú földterület elosztását meg lehet tanulni. Mindannak dacára a könyv megvételét nem tanácsoljuk, mert az abban foglaltak megértése és alkalmazni tudása magas fokú mennyiség-tani ismereteket kíván. Azt a területet, melyet ön levelében felrajzolt, a szögek ismerete nélkül nem lehet kétféle osztani. De különben is ilyen szabálytalan alakú területnek az osztása nem olyan egyszerű dolog, hogy azt a «Szerkesztői üzenetek»-ben el lehetne intézni. Kérje meg az erdőgondnok urat, ő bizonyára szívesen segítségére fog lenni.

T. M. 1. Mint járási erdőör megtartja csendőrségi nyugdíját.

2. Ha további szabadságolásáról, vagy a katonai szolgálat alóli felmentéséről március végéig nem kap hivatalos értesítést, úgy a jelenlegi felmentési határidő leteltékor köteles katonai szolgálatara jelentkezni.

Szymbek Bustyaháza. Hozni fogjuk.

Erdészné. Állandó felmentésre nincs igénye s azt hiába is kérné; de szabadságolhatják legfeljebb három hónapra a tavaszi gazdasági munkák végzésére. Ez iránt a földművelésügyi miniszter úrhoz czimzett kérvényt a főispán úrnál kell benyújtani.

bármikor elfoglalhatja. Havi 200 korona fizetést, vagy ennek megfelelő más járandóságot igényel.

Czíme a szerkesztőségénél megtudható. (5.)

Erdőkezelői, erdőri, vadóri alkalmazást keres erdészeti teendők végzésében ügyes, iskolázott fiatal ember. Czíme: Csávolyzski Dezső — Jászapati, Szt.-Györgyi-út; (Jász-Nagykun-Szolnok megye). (6.)

50 éves, erőteljes, hadmentes, nős, gyermektelen, felmondatlan állásban levő szakvizsgázott erdőör, ki az erdészeti, vadászati, mezőgazdasági és irodai teendőkben jártas, gazdaságban mint tiszt volt alkalmazva, megfelelő állást keres. Czíme: Petrovits Gábor, Demény (Trencsén megye). (7.)

47 éves, róm. kath., nős, családostól, ép egészséges, hadmentes erdőör állást keres. Összes erdészeti teendők önálló kezelésében, úgyszintén a vadászat terén is, kis- és nagyvad tenyésztésében teljes jártassággal bír, mikről kitünő bizonyítványai és ajánlólevelei vannak. Czíme: Pál János uradalmi főerdőör, Törökbálint (Pest m.) (8.)

37 éves, nős, hadmentes egyén, ki az erdő szak-szerű kezelésében, fővad, apróvad és fácskatenyésztésben teljesen jártas, erd. szakiskolát jelesen végzett, 21 évi gyakorlattal, magyar, német és tót nyelvet úgy szóban, mint írásban tudó, keres **főerdősi, erdési** vagy **fővadászati** állást. Czím a szerkesztőségben. (9.)

HIRDETÉSEK

288/1916. sz.

Pályázat erdőri állásra. A lőcsei m. kir. erdőhivatal kerületét képező Szepesvármegyében az «Erdőri szervezet szerint» Szepesolaszi és Hernádfalu székhellyel rendszeresített járási erdőri állásra pályázatot hirdetek.

Évi fizetés 700 korona, mely 5—5 évi kifogástalan szolgálat után 100—100 koronával 1100 koronáig emelkedik.

Mellékletmények: évi 200 kor. lappénz, 100 kor. ruhaátalány és 10 kor. gazdasági munkás- és cseléd-segélypénztár tagsági díj.

A kinevezett és alkalmazott járási erdőör tagja lesz a jóváhagyott «Erdőri szervezettel» kapcsolatosan képezett vármegyei erdőri nyugdíjintézetnek és az országos gazdasági munkás- és cseléd-segélypénztárnak.

Az erdőri állásra a 24 évet betöltött, de 40 évnél nem idősebb pályázók felhivatnak, hogy magyar állampolgári minőségüket és családi állapotukat, feddhetlen előéletüket, a 24 éves életkor betöltését, az erdőri szakvizsga letételét, valamint szellemi és testi épségüket, különösen jó látó-, halló- és beszélőképességüket, esetleg eddigi szolgálatukat igazoló bizonyítvánnyal felszerelt, szabályszerűen és Szepes vármegye közigazgatási gazda-

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

Erdőri szakiskolát végzett, erdőri és vadóri szakvizsgát tett, 41 éves, nős, szorgalmas, komoly, józan magaviseletű, teljesen megbízható, kitünő szolgálati bizonyítványokkal rendelkező, hadmentes egyén, erdőri, vagy ehhez hasonló állást keres. Állását április 1-ig

sági bizottságához címzett, sajátkezűleg írt folyamodványait a lőcei m. kir. állami erdőhivatalnál legkésőbb folyó évi márczius hó 25-ig nyujtsák be.

Azon pályázók, kik a magyar nyelvnek szóban és írásban való tudásán kívül a német és tót nyelv ismeretét is igazolják, előnyben részesülnek.

A kinevezendő erdőőr állását 1916. évi április 15-ig elfoglalni köteles.

Lőcse, 1916. évi február hó 29-én.

(5.) *M. kir. állami erdőhivatal.*

680/1916. sz.

Fenyőtutajfa-eladás. (1000 m³-es részletekben). A máramarosszigeti m. kir. erdőigazgatóság fejrőpataki, rahói, tiszaközi, bogdáni és fehértiszai erdőgondnokságai-ból az 1916. évben letutajozandó mintegy 14,000 m³ 25 cm és ennél kisebb középátmérőjű, továbbá 97,000 m³ vegyes vastagsági méretű összesen mintegy 111,000 m³ 1913., 1914. és 1915. évi termésű lucz- és jegenyefenyőhaszonfa 1916. évi márczius hó 8-án, mintegy 28,000 m³ 25 cm és ennél vékonyabb, továbbá 74,000 m³ vegyes vastagsági méretű vagyis összesen mintegy 102,000 m³ 1914. és 1915. évi termésű lucz- és jegenyefenyőhaszonfa pedig 1916. évi márczius hó 22-én. Máramarosszigeten az erdőigazgatóság hivatalos helyiségében d. e. 10 órakor zárt írásbeli ajánlatok útján eladásra kerül.

Az ajánlatokat az árverést megelőző napon délután 4 óráig kell a máramarosszigeti erdőigazgatóságnál benyújtani. Az ajánlatok az erdőigazgatóságnál a fentebb megjelölt napon délelőtt 10 órakor nyilvánosan felbontatnak.

A csoportok beosztását és kikiáltási árait feltüntető kimutatások, valamint a részletes versenytárgyalási feltételek, ajánlati űrlapok és borítékok a nevezett erdőigazgatóságnál beszerezhetők s ugyanezek a kerületbeli erdőgondnokságok és a boeszkói faraktárgondnokságnál megtekinthetők.

Máramarossziget, 1916. évi február hó.

(4.) *M. kir. Erdőigazgatóság.*

A **lévai uradalom** erdőhivatala keres egy ügyes, megbízható erdőőrt, kinek kötelessége lenne részben az erdőőri munkálatokban segédkezni, részben a lakhelye mellett lévő urasági vadászházat rendben tartani s felszolgálásban segédkezni. Sik erdő, nyugalmas állás.

Ajánlatok bizonyítványmásolatokkal alanti címre küldendők: Uradalmi erdőhivatal, Léva (Bars m.) (8.II.1.)

Kopót, mely a vadsertés vadászatra is jól be van vezetve, keres árajánlattal Kaderják erdőőr, Diósgyőr, Répáshuta. (3.)

Lorenz Koroschetz jun. Marburg a/Dr. tölgy-, bükk-, nyír-, hárs-, köris-, szil-, éger-, juhar-, körte-, cseresznye-, almafát, lucz-, jegenye-, erdei fenyőfát és diófát minden mennyiségben elad. (2.)

Méhkasokat gyékényből szállítok. Közönséges kúpkas 2 kor., igen nagy 3 kor., átmeneti 4 kor. Matuska István, Nagykároly. (7.IV.1.)

Vennék egy olyan kávébarnaszőrű **setter vizslát**, a mely úgy a folyó- mint állóvízből a lelőtt vadat k hozza, esetleg egy ilyen szőrű tisztafajú kölyökvizslát is megveszek, mellékes, szuka vagy kan. A vizsla leírását az ár megjelölésével Molnár István m. kir. erdőőr, Magyarpécska (Arad m.) kérem. (6.)

125/1916. sz.

A **bazini kir. közalapítványi erdőgondnokságnál** folyó évi tavaszon a következő csemeték kerülnek eladás alá:

3 éves iskolázott luczfenyőcsemete	46,000 drb.
4 " " " "	10,000 "
2 " " erdei fenyőcsemete	7000 "
4 " " " "	3000 "

Ezrenkint 7 kor. áron a bazini állomáson. Csomagolás önköltségen lesz számítva.

Bazin, 1916. évi márczius 8.

(9.) *Bielek Ede* főerdőmérnök.

Hirdetés. Uradalmi titkári állás betöltésére pályázatot hirdet egy szlavoniai uradalom. Fizetés évi 2400 K készpénz, természetben lakás és fűtés. Ezen állásra oly egyének pályázhatnak, kik 35 évnél nem idősebbek, erdészeti szakképzettséggel és némi kereskedelmi ismeretekkel bírnak.

Csakis írásbeli ajánlatok, nyelvismeret feltüntetésével mielőbb Coray Péter igazgató címére, Budapest, II. ker. Margit-körút 60. nyujtandók be. (11.)

634/1916. sz.

Gyógynövények szedési jogának bérbeadása. A lippai m. kir. főerdőhivatal kezelése alá tartozó mintegy 116,000 kat. holdnyi területen a gyógynövények szedési joga 1916. évi január hó 1-től december hó 31-ig terjedő egy évre zárt írásbeli ajánlat mellett nyilvános versenytárgyaláson bérbe fog adatni.

A zárt ajánlatok 1916. évi április hó 4-én délelőtt 9 óráig nyujtandók be a m. kir. főerdőhivatalhoz, hol azok ugyanaz nap délelőtt 9 órakor fognak nyilvánosan felbontatni.

Árverési és szerződési feltételek, ajánlati űrlap és boríték a m. kir. főerdőhivatalnál Lippán (Temes m.) díjmentesen szerezhetők be.

Lippa, 1916. évi február hó.

(10.) *M. kir. főerdőhivatal.*

Jegyzéke

azoknak az erdészeti szakmunkáknak, melyek az «Az Erdő»-re egész évre egyszerre, vagy bár részletekben, de egy évnél már hosszabb idő óta előfizető erdészeti altisztek és erdőőrök által az Országos Erdészeti Egyesületnél (Budapest, V., Alkotmány-utca 6. sz.) az alábbi kedvezményes áron rendelhetők meg:

- Bölcsházi Belházy Emil:** Az erdőrendezés tan kézikönyve. Ára 6 K.
- Fekete Lajos:** A tölgy és tenyésztése. Ára 4 K.
- • Erdőrendezés tan. Ára 9 K.
- • Erdőértékszámítás. Ára 4 K 50 f. (II. kiad.)
- • Erdészeti nyereségszámítás. Ára 3 K.
- • A száraló erdők berendezése. Ára 90 f.
- Fekete L. és Mágócsi Dietz S.:** Erdészeti növénytan. (I. k. lefogyott.) II. k. ára 12 K.
- Gaul Károly:** Hazánk házi faipara. Ára 1 K 40 f. Bérmentesítésre 45 f. küldendő.
- Gellért József:** A bükk-tüzlifa romlása s az ellene való védekezés. Ára 60 f. Bérmentesítésre 35 f. küldendő.
- Horváth Sándor:** Erdészeti zsebnaptár. Ára 2 K. Bérmentesítésre 45 f. küldendő.
- Kövesi Antal:** Erdészeti géptan. Ára 4 K.
- Márton Sándor:** A legelőerdők berendezése, kezelése és hasznosítása. Ára 4 K 80 f.
- Péck Dezső:** A külföldi faanyagok megtelepítése. Ára 3 K. Bérmentesítésre 45 f. küldendő.
- Pohl János:** Tangenstáblázatok. Ára 1 K.
- Tagányi Károly:** Magyar erdészeti oklevéltár. 3. kötet. Ára 20 K.
- Tomcsányi Gusztáv:** Erdei facsemeték nevelése. Ára 3 K. Bérmentesítésre 45 f. küldendő.
- Tuzson János dr.:** Rendszeres növénytan. I. általános rész és a virágatlan növények. Ára 8 K.
- Vadas Jenő:** Az akácfa monografiája. Ára 6 K.
- Zemplén Géza dr.:** Fából készített cukor és alkohol. Ára 1 K 50 f. Bérmentesítésre 45 f. küldendő.
- Erdészeti Rendeleték Tára:** 1891. (XI.) évfolyam ára 60 f. 1896. (XVI.) évfolyam ára 50 f. 1897. (XVII.) évfolyam ára 60 f. 1898. (XVIII.) évfolyam ára 70 f. 1900. (XX.) évfolyam ára 60 f. 1904. (XXIV.) évfolyam ára 1 K 50 f. 1905. (XXV.) évfolyam ára 50 f. 1906—07. évi füzet ára 1 K 50 f. 1908. (XXVIII.) évfolyam ára 1 K. 1909. (XXIX.) évfolyam ára 1 K. 1910—11. (XXX—XXXI.) évfolyam ára 2 K. 1912—1915. (XXXII—XXXV.) évfolyam ára 5 K. Bérmentesítésre 45 fillér küldendő. A nem említett évfolyamok elfogytak.

A szerzőknél rendelhetők meg:

- Fekete L. és Soltz Gyula:** Erdőbeeslés tan. Ára 6 K. (Kapható Fekete Lajos miniszteri tanácsosnál Selmeczbányán.)
- Muzsnay Géza:** Erdőrendezésünk fejlesztéséről. Ára 5 K. Bérmentesítésre 45 f. küldendő. (Kapható szerzőnél Zsarnóca, Bars megye.)
- Muzsnay Géza:** Erdőrendezés tan. Ára 10 K. (Kapható szerzőnél, Zsarnóca, Bars megye.) Bérmentesítésre 55 f. küldendő.
- Sobó Jenő:** Erdészeti építéstan. I. R. (1. és 2. kötet) Középítéstan; egy-egy kötet ára 11 K 20 f. II. R. Út-, vasút- és hidépítéstan, ára 12 K.
- Tomasovszky Imre:** Az erdőaltiszt védkerületi teendői. Ára 1 K 50 f. (Kapható szerzőnél, Budapest, V., Zoltán-u. 16.)
- Vadas Jenő:** Erdőművelés tan. Ára 7 K.
- Vadas Jenő:** A selmeczbányai m. kir. erdőakadémia története és ismertetője. Ára 4 K. (Kapható a szerzőnél Selmeczbányán.)

Egyéb olyan erdészeti művek, melyek csak teljes áron kaphatók:

- Bedő Albert dr.:** A magyar állam erdőségeinek gazdasági és kereskedelmi leírása. 4 kötet, egy térképpel. (Kiadja a m. kir. földművelésügyi ministerium.)
- Bedő Albert dr.:** Az erdőőr vagy Az erdészet alapvonalai kérdésekben és feleletekben. Ára 6 K. Bérmentesítésre 55 f. küldendő. (Kapható az Orsz. Erd. Egy.-nél.)
- Bund Károly:** Értekezések az erdőrendezés köréből. Ára 4 K. (Kapható az Orsz. Erd. Egy.-nél.)
- Béky Albert:** Útmutató erdei facsemeték nevelésére és az azokkal való bánásra. (Kapható a m. kir. földművelésügyi ministerium könyvtárában — Budapest, V., Országház-tér). Addig a míg a készlet tart, érdeklődőknek ingyen megküldetik.

- Cseti Ottó:** Általános földmérés tan. Ára 9 K. (Kapható Joerges A. özv. és fiainál Selmeczbányán.)
- Fekete Lajos:** Az erdők berendezése. Ára 2 K. (Kapható az Orsz. Erd. Egy.-nél.)
- Fekete Lajos:** Népszerű erdészeti növénytan. I. füzet. Spórás növények. Elfogyott. — II. füzet. Mohok, edényes virágatlanok, tülevelűek. Ára 2 K. — III. füzet. Magházias növények. Ára 3 K. Bérmentesítésre 45 fillér küldendő. (Kapható az Orsz. Erd. Egy.-nél.)
- Fekete Lajos:** Erdészeti talajtán. Ára 5 K. (Kapható Joerges A. özv. és fiainál Selmeczbányán.)
- Kövesi Antal:** Grafostatika és vasszerkezetek. Ára 8 K. (Kapható ugyanott.)
- Petriács Adolf:** A magyar birodalom fontosabb fásnövényeinek mag- és terméshatározója. Ára 1 K 60 f. (Kapható Joerges A. özv. és fiainál Selmeczbányán.)
- Stark Dezső:** A vadász-vizsla. Gyakorlati útmutató a vizslanevelés, tanítás, használat és gyógykezeléshez. III. kiadás. Ára 2 K. (Kapható a «Patria» irodalmi vállalatnál, Budapest, VIII. ker., Üllői-út 25 szám.)
- Szécsi Zsigmond:** Az erdőhasználat tan kézikönyve. Ára 16 K. (Kapható Joerges A. özv. és fiainál Selmeczbányán.)
- Téglás Károly:** Erdővédelem tan. Ára 5 K 40 f. (Kapható u. o.)
- Tomasovszky Imre:** Betűsoros tárgymutató az «Erdészeti Rendeleték Tára» I—XXIV. évfolyamaihoz. Ára 1 K. (Kapható ugyanott.)
- Tuzson János dr.:** A bükkfa korhadása és konzerválása. Ára 4 K. (Kapható Kilián Frigyes utódainál Budapest, Váci-u.)
- Vadas Jenő:** Az árvédelmi füzesek telepítése és művelése. Ára 50 f. (Megrendelhető a m. kir. földművelésügyi ministeriumnál és Nagel Ottó könyvkereskedésében, Budapest, Muzeum-körút 2 szám.)
- Erdészeti segédtablák.** Ára 8 K. (Megrendelhető a m. kir. földművelésügyi ministeriumnál.)
- Erdei rovatok napló.** Ára 1 K 20 f. (Megrendelhető ugyanott.)
- Termési tablák 1886.** Ára 2 K. (Kiadta Fülöp Szász-Coburg hg. erdőrendezésre, Jolsva, Gömör-megye.)

Faiskolaterület 120 hold.

FARAGÓ BÉLA

cs. és királyi udvari szállító

magyar erdészeti
magpergetőgyára csemetetelepek

ZALAEGERSZEG

Első és egyedüli magpergető gyár a Monarchiában, melynek saját erdészeti faiskolái vannak. Legnagyobb hasonlómű vállalat hazánkban. Mindennemű erdészeti magvak és csemeték, tölgy-makk, remis-csemeték, fűmagvak, fűmag-keverékek, vadetető takarmánynövények, gyümölcsfák, rózsák és díszfenyők.

Árajánlattal szívesen szolgálók.
Árjegyzék kívánatra megküldetik. (3.H.I.)

HIRDETÉSEK felvétetnek a kiadóhivatalban Budapest, V., Alkotmány-u. 6.

DIANA FEGYVER ATELIER
Gothard Sándor
 Herény, Szombathely mellett, Vas m.
 Lerakat: Budapest, VI., Váci-körút 61. sz., a Magyar Motor- és Gépgyár irodájában.

Használati fegyverek
 120 korona ártól felfelé.
 A kontinens legnagyobb luxusfegyver-raktára.
 Saját szerkezet — saját minták!
 Budapest, 1916. Franklin-Társulat nyomdája.